Влада — Радам!

ГОЛОС УКРАЇНИ

Газета Верховної Ради Української РСР ◆ № 99 ◆ П'ятниця, 24 травня 1991 року ◆ Ціна 10 коп.

КОНВОЇРИ КОНВАЛІЙ

Конвой — це щось невідворотно-заворожуюче, коли тебе кудись ведуть і нічого вже не поробиш. Конвалії — щось подібне до цього, не лише за звучанням. І коли починається оте весняне конвоювання (тільки невідомо — куди, хто і кого веде: дівчата їх, чи вони дівчат), хочеться зупинити їх і сказати: забирайте й мене, здаюсь. Але тебе вже нема у їхніх списках, писаних на зеленому листі конвалій...

Фото Олекси ***ВАЩЕНКА.***

ПРЕЗИДЕНТ СРСР, Генеральний секретар ЦК КПРС М. С. Горбачов зустрівся 22 травня з делегаціями ЦК Компартії Азербайджану і ЦК Компартії Вірменії. Секретарі Центральних Комітетів компартій Азербайджану і Вірменії товариші А. Ф. Дашдаміров і А. Г. Саркісян проінформували про зміст обміну думками, який відбувся між делегаціями, і спільно погоджені кроки.

У СТОЛИЦЮ Узбекистану вчора прибув Прем'єр-Міністр СРСР В. С. Павлов. В аеропорту він дав інтерв'ю журналістам. Торкаючись цілей поїздки в республіку, Прем'єр-Міністр відзначив, що вона пов'язана з актуальними завданнями сьогоднішнього дня, зокрема з розв'язанням проблем переходу на ринкові відносини.

В НАРОДНОМУ суді Центрального району Миколаєва почалося слухання справи за позовом агрофірми «Україна» Очаківського району до виконкому обласної Ради народних депутатів. На думку позивача, власті прийняли неправомочне рішення про поділ землі при розукрупненні господарства.

НЕ ВДАЛАСЯ спроба підпалити будинок Львівського міськкому Компартії України, розташований у самому центрі міста. Двоє молодих людей у масках серед робочого дня, розбивши скло вхідних дверей і обливши їх мазутом, уже взялися за сірники, та їх вчасно зупинили прохожі. Підпалювачі зникли.

ГОЛОС України

Засновник — Верховна Рада Української РСР

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:

УРСР, 252047
Київ, вул. Нестерова, 4

ТЕЛЕФОНИ РЕДАКЦІЇ ГАЗЕТИ:

приймальня — 446-92-11

Відповідальний секретар — 446-72-63

Завідуючий корсіткою — 446-60-22

ВІДДІЛИ:
парламентський — 441-84-52, 441-85-64,
листів — 441-82-05, 441-29-61,
економіки — 441-88-07,
аграрний — 441-86-18,
міжнародний — 446-91-20,
охорони здоров'я — 441-88-06,
соціальних питань — 441-88-05,
екології — 441-88-69,
культури — 441-86-44,
спорту — 441-88-08,
інформаційний — 446-61-13, 441-86-20,
історії України — 441-88-62,
військових питань — 441-88-52,
реклами — 441-89-44,
бухгалтерія — 441-84-00.

Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Індекс 60955

Тираж 166.300.

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Газета виходить 5 разів на тиждень. У вівторок на 8 сторінках, у середу, четвер, п'ятницю та суботу на 16 сторінках.

ДО ВИТОКІВ...

22 травня цього року, в день 130-річчя перепоховання праху Великого Кобзаря на Чернечій горі в Каневі, Голова Верховної Ради і Прем'єр-міністр України від імені парламенту поклали вінок до пам'ятника Тарасу Шевченку в Києві.

Не просто даниною ввічливості, а великим символом став той акт: Україна на найвищому рівні вшановує того, хто на повний голос заявив про неї на всі світи. Ми повертаємося до витоків, а отже, ще не все втрачено.

А потім були панахида, імпровізований мітинг. Виступали депутати, люди співали пісень і плакали. Не обійшлося, правда, й без непарламентських висловів. Такі вже ми, все сплуталося в нашому житті. І кричимо «Ганьба» там, де треба «Слава!».

Прости нас, Тарасе...

Володимир СКАЧКО.
Фото Миколи КОЗЛОВСЬКОГО.

ОСТАННІМ ШЛЯХОМ КОБЗАРЯ

Пізно ввечері 22 травня у Каневі на Чернечій горі закінчився похід-реквієм, присвячений 130-річчю перепоховання Тараса Шевченка.

15 днів і ночей 47 учасників походу рухались останнім шляхом Кобзаря, несучи святі реліквії: землю, взяту з першої могили у колишньому Санкт-Петербурзі, посмертну маску, портрет, написаний художником Красніцьким.

Одночасно з прибуттям до Києва походу-реквієму на Успенському соборі була відкрита меморіальна дошка з написом: «В Успенському соборі з 20 (8) по 22 (10) травня 1861 року стояла мовина з прахом Тараса Шевченка». Митрополит Харківський і Богодухівський Никодим, архієпископ Одеський і Ізмаїльський Лазар та єпископ Кіровоградський та Миколаївський Василій відслужили панахиду. Прикро, що саме тут не знайшли порозуміння служителі руської православної церкви і Української автокефальної — отцеві Петрові не дозволили відправити службу в Успенському соборі...

Боляче було спостерігати, що й на Тарасовій горі не було згоди. В оточенні охоронців правопорядку зран[ку] до вечора правили панахид[у] служителі Руської православної церкви. Їх одновірці з Української автокефальної церкви, котрі приїхали з різних областей Західної України, позбавлені можливості відспівати поетові [рід]ною мовою. Сперечались... чия віра справедливіша...

...А з небесної блакиті, з височості свого Духу дивився сумними очима Поет-Пророк: «Обійміте[сь], брати мої, прошу вас, благаю»!

Лідія ТИТАРЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».

Парламентська хроніка

КОГО ПЕРЕХИТРИЛИ ДЕПУТАТИ?

Дещо про те, що залишається поза радіо- та телеефіром

Вечірнє засідання 22 травня

Якщо час від часу між парламентською більшістю та опозицією виникає доситьтаки помітне протистояння, то в одному випадку вони завжди діють злагоджено й дружно. Особливо стосовно комп'ютерної техніки, встановленої в залі засідань Верховної Ради. У протиборстві з нею народні депутати завжди виходять переможцями. Але про це дещо далі, оскільки і в хронологічному порядку хитрощі депутатів особливо яскраво проявились в останні дві години робочого дня сесії.

Отже, після тридцятихвилинної вимушеної перерви для узгодження своїх позицій було внесено на розгляд сесії таке формулювання щодо співвідношення президентської та влади місцевих Рад:

— Найвищою посадовою особою на території області, району, міста, селища, сільради виступає голова відповідної Ради народних депутатів, який одночасно є головою виконавчого комітету і повноважним представником президента. Президент затверджує або визначає повноваження голови Ради, надаючи йому цим актом статусу свого уповноваженого.

Переважна більшість голосів засвідчила конструктивність пропозиції. Але далі знову розгорнулася гостра полеміка навколо соціалістичного вибору, за який ратувала парламентська більшість. У зв'язку з цим Олександр Ємець зачитав заяву Народної Ради, в якій запропоновано розробити проекти Конституції більшістю та опозицією й винести їх на всенародне обговорення. І лише завдяки коротенькій промові Вячеслава Бичкова кризову ситуацію було розряджено. Виступаючи від імені аграрників, народний депутат нагадав усім про проект постанови Верховної Ради УРСР, де другим пунктом записано:

— Вважати необхідним до обговорення Конституції провести референдум з приводу: назви республіки, державної символіки, форми державності, управління, соціального вибору.

При поіменному голосуванні пропозиція набрала кваліфіковану більшість голосів.

Потім розпочалося постатейне обговорення в другому читанні проекту Закону Української РСР «Про освіту». Тривало воно до закінчення вечірнього засідання й повинно завершитися 23 травня.

І ось в останні дві години з електронним табло почало діятися бозна-що. То воно фіксує присутність у залі 379 депутатів, а вже через півгодини — 350. І постійно участі в голосуванні не бере від 60 до 80 народних обранців. Та придивившись уважніше до робочих місць і не полінувавшись полічити, скільки ж все-таки їх знаходиться в залі, я згадав слова з «бородатого» анекдота: «...Начальства немає, але ковінька їхня он в кутку стоять». Саме так можна оцінити ситуацію й на вечірньому засіданні. Депутатське крісло вільне, зате в ніші пульта для голосування стримить реєстраційна картка, котра, хоч і не голосує, зате справно «заявляє» про те, що її власник перебуває в залі. Проте навіть оті 60—80, що висвічується на табло

(Закінчення на 4-й стор.).

ЗА ЗАКРИТИМИ ДВЕРИМА

Учора вранішнє засідання Верховної Ради України відбувалося за закритими дверима. Хоча це звучить не зовсім точно — журналістам було дозволено бути присутніми при розгляді питань «домашнього» характеру.

Якщо відкинути окремі частковості, зокрема пов'язані з влаштуванням побуту народних обранців (а що ж тут дивного — ці люди теж мають людські проблеми), розмова на закритому засіданні велася, в основному, про те, як зробити роботу депутатів найбільш ефективною, як наблизити її до потреб людей, виборців, які довірили їм свою долю.

На сесії вкотре вже звучала думка, що роботу парламенту треба ставити на професіональні основи і з цього виходити, оцінюючи його діяльність.

Особливу стурбованість сесії викликають пропуски окремими депутатами засідань, часом їхня невисока активність при розробленні й обговоренні законопроектів.

З інформацією про роботу Секретаріату і відповідями на запитання виступив його керівник, народний депутат УРСР М. Хоменко.

Анатолій КРАСЛЯНСЬКИЙ.

ЧИ СТАНЕ ДЕКЛАРАЦІЯ ЗАКОНОМ

Таких запитань у редакції зібралося чимало. Читачі пишуть з цього приводу листи, телефонують.

Справді, 17 травня депутати відхилили пропозицію включити до порядку денного питання про надання Декларації статусу конституційного акта. І у зв'язку з цим голова депутатської групи «Демократичне відродження України» звернувся до редакції з проханням опублікувати проект постанови, яка так і не була розглянута на сесії. Він вносився в порядку законодавчої ініціативи народним депутатом УРСР О. Барабашем та депутатською групою «Демократичне відродження України».

Шоб читачі й справді мали інформацію, як мовиться, з перших уст, подаємо текст проекту.

«Прагнучи якнайшвидшої і повної реалізації положень Декларації про державний суверенітет України як основоположного, доленосного заходу для запобігання економічній, екологічній, соціальній катастрофі в Україні, для відродження її як незалежної демократичної і правової держави;

враховуючи волю народу України до побудови відносин з іншими радянськими суверенними державами на принципах Декларації про державний суверенітет України, виявлену під час республіканського опитування 17 березня 1991 року,

Верховна Рада Української РСР постановляє:

1. Декларації про державний суверенітет України надати статусу конституційного акта.

2. З моменту надання Декларації про державний суверенітет статусу конституційного акта **припиняється** на території України чинність Союзного договору від 30 грудня 1922 року для України та дія Конституції СРСР і **проголошується** початок перехідного періоду створення Української суверенної національної держави.

3. Припинити дію положень Конституції Української РСР та законів Української РСР, які суперечать нормам Декларації про державний суверенітет України.

4. Встановити, що під час перехідного періоду укази Президента СРСР, законодавчі акти з'їздів народних депутатів СРСР, Верховної Ради СРСР діють на території України тільки після ратифікації Верховною Радою Української РСР.

5. Запропонувати народним депутатам СРСР, обраним від територіальних і національно-територіальних округів Української РСР, припинити свої повноваження народних депутатів СРСР з наданням їм статусу радників Верховної Ради Української РСР із збереженням умов матеріального утримання за рахунок республіканського бюджету.

6. Встановити, що рішення Кабінету міністрів СРСР, відомств і органів управління СРСР діють в перехідний період тільки в частині, що не суперечить Декларації про державний суверенітет України, Конституції Української РСР, законам Української РСР. Повноваження щодо визначення чинності рішень органів управління СРСР на території України згідно з цим положенням покладається на Міністерство юстиції УРСР, Державний арбітраж УРСР.

7. Зобов'язати Кабінет міністрів Української РСР до 1 червня 1991 року подати на затвердження Верховною Радою Української РСР програму конкретних заходів, спрямованих на реалізацію положень Декларації про державний суверенітет України.

У програмі, зокрема, передбачити заходи щодо:

7. 1. Передачі до 1 липня 1991 року всіх підприємств, установ, об'єктів на території України у власність народу України.

7. 2. Формування власних Збройних Сил, внутрішніх військ, органів державної безпеки.

Визначення принципів та організації стратегічної оборони спільно з іншими союзними республіками.

7. 3. Впровадження до кінця 1991 року власної грошової одиниці.

7. 4. Утвердження України як повноправного, незалежного суб'єкта міжнародного права.

7. 5. Формування інституту громадянства Української РСР до кінця 1991 року.

7. 6. Внесення необхідних змін до законодавчих актів Української РСР щодо визнання порушень Декларації про державний суверенітет України злочинами проти Української РСР з відповідною матеріальною і кримінальною відповідальністю.

8. Оголосити, що у зв'язку з націоналізацією союзної власності Українська РСР приймає майнові претензії союзних республік, суб'єктів спільної власності до 1 липня 1991 року.

Верховна Рада Української РСР проголошує, що права і повноваження народу України та української держави, визнані Декларацією про державний суверенітет України, є невід'ємними й неподільними і не можуть бути делегованими будь-яким наддержавним і міждержавним утворенням при укладенні будь-яких міждержавних (союзних) договорів та угод».

Ось такий проект запропоновано. Погодьтеся, ним закладено досить серйозні кроки, до яких, можливо, навіть морально не готова певна частина Верховної Ради України та, мабуть, і виборців. Хоча, з другого боку, сама Декларація та результати опитування 17 березня дають підстави для таких кроків, упевнених і виважених. Однак як їх робити, який шлях обрати — революційний чи все ж таки більш поступальний — законодавчий?

З цього приводу Голова постійної Комісії у питаннях законодавства і законності О. Коцюба направив парламенту і Президії Верховної Ради депутатське звернення. Ось як Олександр Павлович доводить недоцільність надання Декларації сили конституційного закону.

«У зв'язку з черговою пропозицією, яку внесено на третій сесії Верховної Ради УРСР, про надання Декларації про державний суверенітет України сили конституційного закону звертаюся до вас з проханням розглянути мотиви, чому така пропозиція не може бути прийнята.

«Відтоді, як 16 липня минулого року Верховна Рада республіки прийняла Декларацію про державний суверенітет України, на сесіях час від часу порушувалося питання про надання Декларації статусу конституційного закону. Однак це питання не було внесено до порядку денного сесії. Чому! Яка подальша доля Декларації!

О. ГРУЛЬКО, пенсіонер».

Перше. Міжнародна правова наука і практика мають об'єктивні закономірності розвитку, специфіку їх формування і принципи дії щодо таких актів, як декларації, конституції і конституційні закони.

Декларація є політико-правовим документом, в якому проголошуються програмні положення, що служать основою для розробки і прийняття конституції, а остання, у свою чергу, є основою для прийняття конституційних законів, тобто підконституційних актів. Тому недоцільно, некваліфіковано і навіть нерозумно Декларацію як першооснову перетворювати в третьорядний документ підконституційного рівня. Це не тільки принижує роль Декларації, а й компрометує її засади і саму Верховну Раду України.

Друге. Прошу звернути увагу на історичні факти. Ні Білль про права людини (Англія), ні Декларація незалежності США (1776 року), ні Декларація прав людини і громадянина Франції (1789 року) жодного разу за ряд століть не піддавалися спробі надати їм сили конституційного закону. Ці документи виконували й виконуватимуть саме ту історичну місію, для якої вони створювалися. Це історична традиція, що стала міжнародною, порушення якої не надасть авторитету нашим діям, якщо ми перетворимо нашу Декларацію (навіть тимчасово) в «конституційний закон», який буде називатися конституційним без конституції.

Третє. В разі, коли б ми навіть прийняли таке рішення двома третинами голосів і надали Декларації сили «конституційного закону», це була б, окрім абсурду, мертва догма, оскільки Декларація не має правового механізму регулювання. Наприклад, як реалізувати положення про власну митницю, валютні та алмазні фонди, власні Збройні Сили, без'ядерну територію тощо? Треба було б приймати відповідні закони. Тоді який сенс надавати Декларації сили закону? І який же рівень цих законів, якщо Декларація дістане статус «конституційного»?

Четверте. Вчинення таких дій призведе ще до одного непорозуміння. Нова конституція, яка має стати основою для конституційних законів (про що записано в Концепції), буде створюватися на базі конституційного закону. Що це за юридичний нонсенс?

П'яте. Надавши Декларації сили конституційного закону, ми підсвідомо і некомпетентно підставляємо під нищівний удар Декларацію, оскільки вона буде суперечити Конституції СРСР, і Президент СРСР зможе в будь-який час досить легко своїм Указом скасувати й цей так званий «конституційний закон». Хочеться запитати, кому це на руку? Чи не тим, для кого ця ідея стала маніакальною?

Шосте. Хто задумається глибше, той ясно зрозуміє, що перетворення Декларації в надуманий «конституційний закон» створить уже просто безглузду ситуацію. Цей «конституційний закон» суперечитиме існуючій Конституції Української РСР, що призведе до беззаконня і крайнього загострення «війни законів». Якщо на це спрямована дія «нового конституційного закону», то мета стає очевидною і прямо вказує на деструктивні сили і тих, хто стоїть за ними.

Сьоме. Вся Україна, союзні республіки і світова громадськість прийняли нашу Декларацію саме як акт найвищого рівня і на референдумі народ України підтвердив це всенародним голосуванням. Тому як це пояснити народові України, що тоді будемо робити і з Декларацією, і чинною Конституцією УРСР? Як бути із статусом народних депутатів усіх рівнів, статусом Верховної Ради УРСР, місцевих Рад тощо? Чи хоча б задумалися автори і прихильники внесеної кимось давно запрограмованої на безладдя пропозиції, над цим та подібними питаннями? Переконаний, що ні. Тому й висловлюю свою різко критичну позицію».

Далі О. Коцюба звертається з проханням розмножити це депутатське звернення для всіх народних депутатів УРСР, обговорити його на Президії Верховної Ради та оголосити на сесії під час обговорення внесеної пропозиції.

Коли цей матеріал готувався до друку, на сесії якраз постало питання про те, що затвердження кандидатур складу Кабінету міністрів є незаконним, поки не буде внесено зміни до чинної Конституції України.

Цей факт і те, що пише у своєму зверненні депутат О. Коцюба, зрештою, є складовими одного ланцюжка. Справді, чинна Конституція застаріла. Концепція нової ще тільки обговорюється. А життя все ж продовжується. І, як не прикро, війна законів триватиме, поки не буде прийнято нову Конституцію, бо латати чинну доцільно лише, так би мовити, з формального боку, щоб прийняття певних актів було законним. І, здається, справа не в якихось «деструктивних силах і тих, хто стоїть за ними», а в законотворчому цейтноті. І сам цейтнот є теж закономірним, оскільки Верховна Рада поставила собі за мету створити якісно нове законодавство суверенної держави. Упевнена, що пропозиція надати Декларації статусу конституційного акта грунтується тільки на бажанні законодавчо закріпити проголошені Декларацією принципи суспільного розвитку держави Україна. Неможливо збагнути, що то є «кимось давно запрограмована на безладдя пропозиція».

Інша річ, що, надавши Декларації статусу конституційного закону, до неї в майбутньому, як і до будь-якого іншого закону, комусь може заманутися внести якісь зміни. І тоді саме в історичному плані Декларація може втратити силу, як втрачають її, скажімо, застарілі закони, і навіть, як ми вже зараз бачимо, чинні Конституції.

Декларація — це проголошений напрям діяльності держави і суспільства, пишуть за дорученням Комісії у своєму висновку Голова постійної Комісії з питань агропромислового комплексу А. Чепурний та секретар О. Мороз. У цьому відношені вона — документ вищий, ніж Конституція. Така перевага втратиться, як тільки Декларація стане законом, тим більше що з прийняттям Конституції закон свою дію припиняє.

До того ж деякі позиції Декларації вже розходяться з намірами Верховної Ради або можуть дістати в Конституції інше трактування. Зокрема, Декларація не передбачає президентства, а в проекті концепції ця норма відстоюється. У Конституції, схоже, мають бути розкриті елементи судової влади, можливо, змініться роль прокуратури як елемента цієї влади, але це суперечитиме Декларації. Тобто затвердження Декларації законом вимагатиме внесення поправок у Декларацію, що знецінюватиме її.

Не треба таким актом створювати юридичні лабіринти для сесії. Декларація як конституційний закон не дає можливості розглядати варіант співдружності та ряд інших радикальних пропозицій. Це означало б, між іншим, і необхідність негайного підписання Союзного договору як норми конституційного закону.

Зміна статусу Декларації може створити чимало конфліктних ситуацій для населення. Найперше це виявиться в армійських справах, в організації призову, поставить перед військовим трибуналом (ми ж керуємося поки що союзним законодавством) багато молодих людей.

Висновок Комісії такий: Декларацію треба наповнювати реальним змістом. Це, до речі, і робить Верховна Рада, приймаючи відповідні закони. А тепер на часі постало прийняття нової концепції нової Конституції, а згодом, зрозуміло, й самого Основного Закону. Тому нині паралельно з роботою над Конституцією немає сенсу надавати Декларації статусу конституційного акта. Оскільки сама Конституція покликана на найвищому юридичному рівні закріпити основи законодавства, похідними якого стануть конституційні закони.

Мабуть, цим і керувалися парламентарії, коли проголосували проти внесення до порядку денного питання про надання Декларації сили конституційного акта.

Світлана ПИСАРЕНКО, оглядач з парламентських питань «Голосу України».

КОГО ПЕРЕХИТРИЛИ ДЕПУТАТИ?

(Закінчення. Початок на 2-й стор.).

— то далеко не повна картина. Бо, приміром, у першому ряді, де знаходиться народний депутат Іван Заєць, на трьох осіб 5 карток. Тут без особливих труднощів встигають при голосуванні натиснути всі п'ять кнопок. А от Світлані Остроущенко можна лише поспівчувати. Бо доки через крісло від неї праворуч сидів сусід, то вони вдвох могли спокійно голосувати за чотирьох депутатів. Та ось він, не дочекавшись закінчення засідання, «по-англійськи», покидає зал, залишивши Світлану Вікторівну наодинці з чотирма реєстраційними картками. Тут вже потрібні навички піаніста, щоб «грати» одночасно на чотирьох клавішах.

На жаль, названі депутати неподинокі в своїй «доброзичливості та готовності прийти на допомогу товаришеві». Таких у залі чимало. Не можу назвати їхні прізвища лише через те, що не знаю. Зате місця, про всяк випадок, у своєму записнику помітив. З усього можна зробити висновок, що немає ще такої техніки, яку б не могли перехитрити люди. А той «танець» цифр на екрані свідчить, що депутати час від часу згадують про своїх товаришів. Постійних же 60 — до деяких карток неможливо дотягнутись, оскільки вони розташовані через три й більше крісел. Але коли студентові на екзамені чи учневі у школі ще можна простити подібні хитрощі, то, чесно кажучи, мені стає соромно за наших депутатів. Бо чого варті всі заклики «братися до роботи», коли ті, кого люди вибрали як найкращих з кращих, по суті, одержують зарплату за невідпрацьований час. А з Секретаріату Верховної Ради наче добрі дядечка на пустотливу дитину, лише сваряться пальцем. Мовляв, якщо так поводитимете себе, будемо вживати заходів. Проте далі слів справа не йде, а депутати вже, очевидно, звикли до зауважень і не звертають на них ніякої уваги.

Усе це в кінцевому підсумку спонукає до невеселих роздумів щодо нашого майбутнього виходу з кризи. Бо коли найсвідоміші не хочуть працювати, то що вже говорити про інших. Воістину ми хочемо жити, як «білі комірці» при капіталізмі, а трудитись як різнороби при соціалізмі. І це підтверджуємо, на кожному кроці. Я вже не наголошую на тому, що чимало депутатів активно читають «Известия», «Правду Украины», «Кто виноват?» та іншу періодику в той час... коли йде обговорення законів.

Ми вже не раз чули заклики з боку Верховної Ради про наведення порядку та дисципліни в республіці. Хто ж, нарешті, зробить усе це і в самому парламенті?

Василь ТУГЛУК,
спеціальний кореспондент «Голосу України».

Хто є хто

МОЛОДІ — «СТАРТОВИЙ КАПІТАЛ»

МАТВІЄНКО Анатолій Сергійович, Бершадський виборчий округ № 30, що на Вінниччині, 1953 року народження, українець, член КПРС, закінчив Львівський сільськогосподарський інститут, інженер-механік.

Голова Комісії Верховної Ради УРСР у справах молоді.

— Анатолію, на III Республіканській комсомольській конференції під час перерви ви так гарно танцювали, що навіть ваш такий «відданий опонент», як Ольга Мусафірова, власкор «Комсомолки», у захваті сказала: «Якби я знала, що він так танцює, то, слово честі, менше прискіпувалася б...» Де ви навчилися так танцювати?

— Розумієте, у мене немає якогось певного природженого хисту до співу, гри на музичних інструментах, тому я завжди по-хорошому заздрив людям, які це вміють. І я завжди думав, особливо коли знайомився з дівчатами, що якби я це вмів, то краще зміг би передати свої думки, свою душу, мрії. Оскільки Бог обділив мене голосом і слухом, то я вирішив хоч якось себе «реабілітувати». Так трапилося, що всі дівчата, які викликали мій інтерес, гарно танцювали. Тож і був змушений, щоб привернути їхню увагу, вчитися тому, що вмію...

— А зацікавленість власної дружини ви теж викликали таким чином?

— Так. З нею ми познайомилися на танцях. Спершу я запросив її до танцю, потім вона мене на «білий», і з того часу той день ми вважаємо «своїм», а танці — нашим маленьким сімейним святом.

— Ви тривалий час працювали з молоддю, в комсомолі були секретарем, першим секретарем ЦК. Сьогодні ви — голова Комісії у справах молоді. Це що, прагнення жити за принципом «не розлучуся з комсомолом — буду вічно молодим» чи щось інше?

— Щодо комсомолу, я не заперечую цього гасла, але вважаю, що прагнення завжди бути молодим природне. І якщо є хоч найменші підстави триматися в такому стані, то за них треба триматися міцно.

А якщо серйозно, то проблемами молоді я займаюся за переконаннями, бо вважаю їх архіважливими. Цього вимагає нагальна потреба адаптації молодої людини в сьогоднішніх складних умовах. Для мене це суперзавдання. І якщо не змінювати психологію суспільства в цьому напрямі, то ми дійдемо до таких катаклізмів, які нам і не снилися.

— Але ваші опоненти виступають проти розробки програми соціального захисту молоді, мотивуючи це тим, що, мовляв, молодь не треба «підгодовувати», бо вона тоді не розвиває власну ініціативу, входить у життя пасивним утриманцем. Що ви відповіли б їм на це?

— Я заперечую будь-які крайнощі, в тому числі і думку моїх опонентів, і той стан справ з молоддю, який ми маємо сьогодні. Ми не повинні створювати молоді «тепличні умови», але маємо дати їй можливість самореалізувати свої здібності і своєю активною діяльністю принести найбільшу користь і собі, і суспільству. Крім того, ми повинні своїм ставленням примусити молоду людину забезпечити самій собі нормальне життя.

Будь-який процес вимагає відтворення. А коли ми хочемо завтра жити краще, то розширеного відтворення. І якщо суспільство не думатиме про молодь, воно постійно деградуватиме. Сьогодні ми і є свідками такого розвитку, і, доки пануватиме думка моїх опонентів, ми й далі деградуватимемо.

— Щоб займатися молоддю, ви облишили роботу над дисертацією у Вищій партійній школі. Як сьогодні справи в цьому плані?

— Моя дисертація називається «Вплив госпмеханізму АПК на подолання збитковості та низькорентабельності сільськогосподарського виробництва». Я її не закинув і продовжую над нею працювати. У мене є ще в запасі півтора року, і я переконаний: закінчу.

— А ваші діти комсомольці? З ними ускладнень нема?

— У мене два сини, старшому п'ятнадцять років, меншому — десять. Менший уже вступив у піонери, старший з комсомолом ще роздумує. Я ніяк на них не впливаю, просто розповідаю, чим я займався і займаюся, а вони хай вибирають. Я — за плюралізм навіть на сімейному рівні. Головне, щоб сини мої любили Батьківщину і розуміли людей.

Вів бесіду Володимир СКАНЯ.

Фото Віталія ШЕВЧЕНКА.

Пам'ять

Виповнилося 130 років з днів останнього шляху Кобзаря з Петербурга до Канева. Похід-реквієм, присвячений цій події, на два дні затримався у Києві. Відбулася панахида в Покровській церкві, встановлено пам'ятний камінь на місці колишньої церкви Різдва: в ній 130 років тому відспівували поета. Сьогодні тут знову звучать його вірші.

Фото Віталія ЛЕЩИНСЬКОГО.

Зверн

В ІМ'Я НА

Молоді вчені і бізнесмени Львова вирішили об'єднати зусилля на дослідженні та комп'ютеризації моделювання впливу екології і радіаційного фактора на стан генофонду української нації. Вони заявили про створення незалежної науково-дослідної асоціації «Генофонд України», штаб-квартири якої будуть у Львові та Києві.

За безпосередньої участі членів Постійної комісії Вер-

ховної Ради
тань чорноб
строфи орга
таннями за
ський інфор
чий центр «
його працівн
Львівському
перший доб
он, де розігр
лові і про

Продиктовано в номе

ХТО З'ЇВ НАШОГО ДИРЕК

Носівські телефони настирливо мовчали. Може, тому, що одного травневого дня раптом заговорило майже все місто. Схоже, «чернігівський синдром» зі своїм риторичним запитанням: «Хто з'їв наше м'ясо?», обійшовши всю республіку, повертається в рідні пенати. На площі Леніна, перед «білим домом» у цьому райцентрі на Чернігівщині голодують директори неповної середньої школи № 4 Микола Єфименко і середньої школи № 2 Григорій Музиченко. Їх підтримують носівські школярі, вчителі, батьки. Річ у тому, що минулого тижня обидва директори рішенням місцевої Ради народних депутатів були звільнені з роботи, як

твердять де
логічних мі
нює завід
відділом
Олексій Чу
в роботі, о
лінованість
казів і роз
і райвиконк

Прокурат
жила рішен
внесло істо
хід подій.

Вчора
чергова сес
народних д
док денний
єдине п
ко-політич
сівці.

Катер
спеціаль
дент «Г

Наші мандрів

СМИРЕННІ БІЛ

Магазини Вітебська вражали уяву. Ні,
до, але, як відомо, все пізнається у порів
було потертися біля прилавків.

Навіть на Україні навряд чи де можна
асортимент. Свинина кількох сортів, а цін
бованців за кілограм до десяти, залежно
язики, яких я не зустрічав і в застійні ча
мара, кури по 5.60 за кіло, качки по 3.10
карбованців. Та й на базарах оте м'ясо —
надцять карбованців. Скрізь — непогани
продуктів.

У промислових магазинах достатньо
дорогий шампунь у вільному продажу (о
по талонах). Взуття, хоча і не супермодн
страшне, є вироби з трикотажу й інших т
чайно, продається жителям Білорусії по
але ж воно є!

Нещодавно по республіці прокотилася
може, все це з'явилося як наслідок проте
си кажуть, що після страйку лише трохи

Коли у Вітебську спробував купити в м
ла й пачку прального порошку, мені пояс
ки й талонів мої надії марні... Ну, що ж, а
Україні запровадили купони, без яких ко
білорус теж залишиться з порожніми рука

Одразу після Вітебська довелось потра
саме в ту Оршу, котра на два дні парал
квітня магістраль Західна Європа — Сх
кілька цікавих подробиць. Як не дивно, а
ки виявилися пасивними учасниками поді
но не могли працювати через блокаду в
йовими особами стали робітники заводів
завод легкого машинобудування, інструме
рі вийшли на «залізку» й людською масо
ралі. Вимоги: «Підвищити зарплату, зниз
ти президентський податок, республіканс
ди — у відставку». Але виявилося, що
мають злагоди, бо не всі підтримали стра
текстильного комбінату пообіцяли (що бу
но), підвищити платню вдвічі, і робочий
телі Орші, «було куплено». На деяких
робітникам «підкинули» дефіцитні боро
продукти. Декому виплатили акордну за
страйкові дні по 40—50 карбованців за з

Цікаве спостереження з'явилося після
ками передпенсійного віку.

— Нам не прожити без Союзу, — ска
ші його підтримали. — Адже в Білорусії
нафти, ні руди. А страйкували ми тому,
нижча зарплата по країні й немає ніяки
бавок, як в інших краях...

Володи

Вітебськ — Орша — Мінськ.

(Спеціально для «Голосу України»), т

...ВИЙ КАПІТАЛ»

...адський ... народ- ...й сіль-

... молоді.

...я завж- ...иродне. ...ші під- ... такому ...ба три-

...то проб- ...аймаюся ...бо вва- ...и. Цьо- ...потреба ...дини в ...х умо- ...уперзав- ...мінюва- ...ьства в ...и дійде- ...мів, які

...енти ви- ...озробки ... захис- ...очи це ...одь не ..., бо во- ... власну ... життя ...ем. Що ... це?

...будь-які ...лі і дум- ...ой стан ...кий ми ...не по- ... молоді ...е маємо ...самореа- ...ті і сво- ...тю при- ...рисtь і ...рім то- ...м став- ... молоду ... самій ...

...вимагає ... ми хо- ...аще, то ...ення. І ...е дума- ...постій- ...Сьогодні ...ого роз- ...уватиме ...в, ми й ...

— Щоб займатися молоддю, ви облишили роботу над дисертацією у Вищій партійній школі. Як сьогодні справи в цьому плані?

— Моя дисертація називається «Вплив госпмеханізму АПК на подолання збитковості та низькорентабельності сільськогосподарського виробництва». Я її не закинув і продовжую над нею працювати. У мене є ще в запасі півтора року, і я переконаний: закінчу.

— А ваші діти комсомольці? З ними ускладнень нема?

— У мене два сини, старшому п'ятнадцять років, меншому — десять. Менший уже вступив у піонери, старший з комсомолом ще роздумує. Я ніяк на них не впливаю, просто розповідаю, чим я займався і займаюся, а вони хай вибирають. Я — за плюралізм навіть на сімейному рівні. Головне, щоб сини мої любили Батьківщину і розуміли людей.

Вів бесіду Володимир СКАНЯ.

Фото Віталія ШЕВЧЕНКА.

...повнилося 130 років з днів останнього шля- ...обзаря з Петербурга до Канева. Похід-реквієм, присвячений цій події, на два дні затри- ...ся у Києві. Відбулася панахида в Покровсь- ... церкві, встановлено пам'ятний камінь на ...і колишньої церкви Різдва: в ній 130 років ...у відспівували поета. Сьогодні тут знову ...ать його вірші.

Фото Віталія ЛЕЩИНСЬКОГО.

Зверніть увагу!

В ІМ'Я НАЦІЇ

Молоді вчені і бізнесмени Львова вирішили об'єднати зусилля на дослідженні та комп'ютеризації моделювання впливу екології і радіаційного фактора на стан генофонду української нації. Вони заявили про створення незалежної науково-дослідної асоціації «Генофонд України», штаб-квартири якої будуть у Львові та Києві.

За безпосередньої участі членів Постійної комісії Верховної Ради України з питань чорнобильської катастрофи організаційними питаннями займається львівський інформаційно-видавничий центр «Кур'єр». Днями його працівники провели на Львівському телебаченні перший доброчинний аукціон, де розігрувались промислові і продовольчі товари.

Різниця між стартовою ціною і фактичною, визначною на торгах (а це близько 6 тисяч карбованців), і стане поштовхом до життя нової незалежної асоціації. Кошти невеликі, та є надія на те, що спонсором цієї справи стане концерн «Електрон».

Віктор КОБЗАРЕНКО, голова прес-центру обласної Ради народних депутатів.

Львів.

Продиктовано в номер

ХТО З'ЇВ НАШОГО ДИРЕКТОРА?

Носівські телефони настирливо мовчали. Може, тому, що одного травневого дня раптом заговорило майже все місто. Схоже, «чернігівський синдром» зі своїм риторичним запитанням: «Хто з'їв наше м'ясо?», обійшовши всю республіку, повертається в рідні пенати. На площі Леніна, перед «білим домом» у цьому райцентрі на Чернігівщині голодують директори неповної середньої школи № 4 Микола Єфименко і середньої школи № 2 Григорій Музиченко. Їх підтримують носівські школярі, вчителі, батьки. Річ у тому, що минулого тижня обидва директори рішенням місцевої Ради народних депутатів були звільнені з роботи, як твердять демократи, з ідеологічних міркувань. Як пояснює завідуючий районним відділом народної освіти Олексій Чухліб, за недоліки в роботі, особисту недисциплінованість, невиконання наказів і розпоряджень райвно і райвиконкому.

Прокуратура міста оскаржила рішення, однак це не внесло істотних коректив у хід подій.

Вчора відбулася позачергова сесія районної Ради народних депутатів, на порядок денний якої внесено єдине питання: про громадсько-політичну ситуацію в Носівці.

Катерина КІНДРАСЬ, спеціальний кореспондент «Голосу України».

Наші мандрівки

СМИРЕННІ БІЛОРУСИ?

Магазини Вітебська вражали уяву. Ні, це ще не Ельдорадо, але, як відомо, все пізнається у порівнянні. Отож варто було потертися біля прилавків.

Навіть на Україні навряд чи де можна побачити такий асортимент. Свинина кількох сортів, а ціни — від п'яти карбованців за кілограм до десяти, залежно від сорту. Телячі язики, яких я не зустрічав і в застійні часи ніде, філе кальмара, кури по 5.60 за кіло, качки по 3.10, яловичина за сім карбованців. Та й на базарах оте м'ясо — найдорожче двадцять карбованців. Скрізь — непоганий вибір молочних продуктів.

У промислових магазинах достатньо парфумів, є навіть недорогий шампунь у вільному продажу (одеколон, щоправда, по талонах). Взуття, хоча і не супермодне, але й не дуже страшне, є вироби з трикотажу й інших тканин. Все оте, звичайно, продається жителям Білорусії по талонах і візитках, але ж воно є!

Нещодавно по республіці прокотилася хвиля страйків, то, може, все це з'явилося як наслідок протесту? Однак білоруси кажуть, що після страйку лише трохи поліпшилося.

Коли у Вітебську спробував купити в магазині брусок мила й пачку прального порошку, мені пояснили, що без візитки й талонів мої надії марні... Ну, що ж, адже й ми в себе на Україні запровадили купони, без яких командирований брат-білорус теж залишиться з порожніми руками.

Одразу після Вітебська довелось потрапити в Оршу. Так, саме в ту Оршу, котра на два дні паралізувала наприкінці квітня магістраль Західна Європа — Схід. Вдалося почути кілька цікавих подробиць. Як не дивно, але самі залізничники виявилися пасивними учасниками подій, бо просто фізично не могли працювати через блокаду вузла. Головними дійовими особами стали робітники заводів «Красный борец», завод легкого машинобудування, інструментальний. Страйкарі вийшли на «залізку» й людською масою перекрили магістралі. Вимоги: «Підвищити зарплату, знизити ціни, ліквідувати президентський податок, республіканський і союзний уряди — у відставку». Але виявилося, що й самі робітники не мають злагоди, бо не всі підтримали страйкарів. Працівникам текстильного комбінату пообіцяли (що було згодом і виконано), підвищити платню вдвічі, і робочий клас, як кажуть жителі Орші, «було куплено». На деяких інших підприємствах робітникам «підкинули» дефіцитні борошно, крупи та інші продукти. Декому виплатили акордну зарплату за роботу в страйкові дні по 40—50 карбованців за зміну.

Цікаве спостереження з'явилося після розмови з робітниками передпенсійного віку.

— Нам не прожити без Союзу, — сказав один з них, а інші його підтримали. — Адже в Білорусії немає ні вугілля, ні нафти, ні руди. А страйкували ми тому, що в білорусів найнижча зарплата по країні і немає ніяких коефіцієнтів і надбавок, як в інших краях...

Володимир ПРОХОРЕНКО.

Вітебськ — Орша — Мінськ.

(Спеціально для «Голосу України»), травень 1991 року.

Факт і коментар

ВОЮВАЛА ДУША З ТІЛОМ...

Дворічні пристрасті навколо приміщення колишньої православної церкви у райцентрі Білозерка одержали несподівану розв'язку. 5 травня цього року віруючі захопили будівлю, яку вони вважають своєю власністю і в якій було влаштовано спортзал. Нині тут уже зроблено іконостас та вівтар. Місцевий батюшка встиг відправити службу по загиблих у роки Великої Вітчизняної війни, охрестити немовлят. Але, судячи з усього, конфлікт матиме продовження.

Анастасія Степанівна Алексеєвич, старшина «двадцятки», обраної віруючими для захисту своїх прав:

— Уперше цей храм забрали у мирян 1937 року, вдруге — невдовзі після війни. Ми змушені були влаштувати молитовний будинок у старій конюшні, час покласти край поневірянням. Кілька разів зверталися у Білозерський райвиконком. Там від віруючих просто відмахнулися. Зараз група бабусь цілодобово чергує в приміщенні. Відбиваємося від представників місцевої влади. Активістів християнської общини залякують усілякими карами. На знак протесту старенька Ксенія Щербина і молодша Лариса Гедзь оголосили голодівку.

Микола Борисович Кухарук, завідуючий райвно:

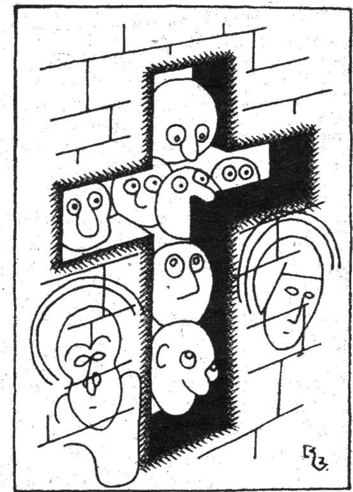
— Проблема в тому, що 500 вихованців ДСШ і більше 750 учнів Білозерської середньої школи № 1 позбавлені можливості проводити в спортзалі тренування, уроки фізкультури. Точаться гарячі дискусії на всіх рівнях з цього приводу. Вноситься пропозиція про проведення спеціального опитування серед жителів селища, після чого можна було б прийняти обгрунтоване рішення. Поки що ні райвиконком, ні селищна Рада не знаходять виходу із складної ситуації.

Додамо, що і в обласному центрі віруючі розгорнули кампанію, щоб повернути собі знаменитий Катерининський собор.

Іван КАЛИНИЧЕНКО, власний кореспондент «Голосу України».

Херсонська область.

Мал. Володимира ВАСЬКОВЦЕВА.

Музей, у якому ...

Віктор Костюченко, головний агрономом одного з колгоспів Покровського району, двічі їздив у США практикуватися у фермера штату Айова Ларрі Міллера. Нещодавно дочка фермера, журналістка газети «Фермери Айови сьогодні» Малінда Міллер, побувала в районі і поділилася враженнями на сторінках своєї газети. Покровська районна газета передрукувала статтю. За спостереженнями Малінди, «головний продукт харчування в Радянському Союзі — сало», а улюблені ласощі — «соняшникове насіння, яке продають жінки на вулицях у пакуночках з газет». Відвідавши наші села і колгоспи, Малінда наче побувала в американському музеї — по-

Знай наши...

бачила те, що ... щині було ду... зуміні техні... ня, бо «всі м... вигляд стари...

Однак найб... ли читачів „... вення деяких ... рівників. Ну, ... тюченко приз... ний, а хотів б... ти, Маліндо, ... ко», — зрозу... сувалося, що ... про індивідуа... ства (вдома в... подібного не ... лова профком... ря комунізму... ченко. «Наш ... бутньому мат...

Реалії

ОБКОМ І ОБРОК

Шестимільйонний дефіцит бюджету обласної партійної організації спонукав до комерції працівників ідеологічного фронту: при місцевих парткомах створено десять малих підприємств. Найсміливішим був Лутугинський райком — на створення об'єднання «Союз» асигновано 75 тисяч карбованців. Сюди ввійшли трикотажний цех «Мрія», модернізований кооператив шабашників «Будівельник», фірма кабельного телебачення. Очікувані прибутки мають покрити витрати на утримання апарату райкому, зарплату секретарям первинних організацій. Внесків уже не вистачає, а, з урахуванням компенсацій партійним працівникам, дотація потрібна суттєва. Тим паче, як повідомив керуючий справами Луганського обкому КПУ М. Запорожцев, ЦК особливої фінансової допомоги не обіцяє.

Сергій СКИБА, власний кореспондент «Голосу України».

Луганська область.

Ж... О...

Коли (майже ... сячного страй... травня до роб... останнє зі ст... гільних підпр... — «Жовтневе... лежному кінц... довжував стра... тисячний кол... ного комбінат...

Днями од... підприємств с... ло роботу. Це ... вим завдяки ... були прийнят... засіданні а... страйкового ... няного комб... зарплату ... збільшено в ... річної відпуст... три дні. Вир... комісію з пи... сті і професі... вань. Ряд вим... ні віку вихо... про розширен...

Обличч...

ПО ЛЕЗУ ВИК...

Злочинців ізолюють від суспільства для того, щоб вони не могли продовжувати свої протиправні дії. А чи завжди надійно захищені від них ті, кому випало наглядати за ними? Виявляється — ні. І гірке підтвердження тому — недавня трагедія в Одеському слідчому ізоляторі, що офіційно іменується установою «Юг 311/192».

...У речовій кімнаті на другому поверсі ізолятора оперативний уповноважений В. Шимко зажадав від І. Лаути, щоб переодягся, так, як це для відповідної особи належить. А той, недовго думаючи, вихопив ніж з викидним лезом і вдарив «кривдника» в шию. Після того кинувся до кабінету старшого по корпусу, що на тому ж поверсі, завдав йому кілька ударів ножем: у груди, в шию, в спину. Тільки своєчасна меддопомога врятувала тому життя.

Далі бандит, збігши на перший поверх, сподівався, очевидно, вибратися з корпусу, та тут побачив старшого лейтенанта В. Рябича. І знову взявся за ніж. Від удару в серце міліціонер одразу ж помер, а вбивця мет-

нувся по заг... ридору, шук... поранив ще ... ця. Знову на... живого В. Ш... удар ножем ... ним.

Тільки післ... уту вдалось ... відомий і фін... ського житт... обласний су... особливу небе... ці для суспіл... його до вищо... ня.

Отже, два ... тяжких поран... слідчого ізо... їх злочинець, ... ше 23 роки, ... до того встиг ... тя та нерви ... жди виходив, ... сухим із вод... по звірячому ... му не винну ... згвалтував ді... постійно бешк... служби в арм... видно, до все... як не міг зм... що за черго... участь у гру... ванні неповн... му раптом «... з половиною ...

…вагу!

…ЇЇ

…аїни з пи… …йними пи… …ься львів… …видавни… …р». Днями …ровели на …елебаченні …ний аукці… …сь промис… …ьчі товари.

Різниця між стартовою ціною і фактичною, визнаною на торгах (а це близько 6 тисяч карбованців), і стане поштовхом до життя нової незалежної асоціації. Кошти невеликі, та є надія на те, що спонсором цієї справи стане концерн «Електрон».

Віктор КОБЗАРЕНКО, голова прес-центру обласної Ради народних депутатів.

Львів.

Факт і коментар

ВОЮВАЛА ДУША З ТІЛОМ...

Дворічні пристрасті навколо приміщення колишньої православної церкви у райцентрі Білозерка одержали несподівану розв'язку. 5 травня цього року віруючі захопили будівлю, яку вони вважають своєю власністю і в якій було влаштовано спортзал. Нині тут уже зроблено іконостас та вівтар. Місцевий батюшка встиг відправити службу по загиблих у роки Великої Вітчизняної війни, охрестити немовлят. Але, судячи з усього, конфлікт матиме продовження.

Анастасія Степанівна Алексеєвич, старшина «двадцятки», обраної віруючими для захисту своїх прав:

— Уперше цей храм забрали у мирян 1937 року, вдруге — невдовзі після війни. Ми змушені були влаштувати молитовний будинок у старій конюшні, час покласти край поневірянням. Кілька разів зверталися у Білозерський райвиконком. Там від віруючих просто відмахнулися. Зараз група бабусь цілодобово чергує в приміщенні. Відбиваємося від представників місцевої влади. Активістів християнської общини залякують усілякими карами. На знак протесту старенька Ксенія Щербина і молодша Лариса Гедзь оголосили голодівку.

Микола Борисович Кухарук, завідуючий районо:

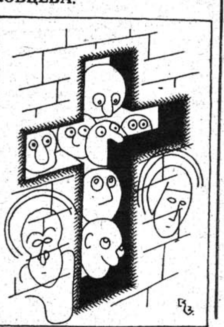
— Проблема в тому, що 500 вихованців ДСШ і більше 750 учнів Білозерської середньої школи № 1 позбавлені можливості проводити в спортзалі тренування, уроки фізкультури. Точаться гарячі дискусії на всіх рівнях з цього приводу. Вноситься пропозиція про проведення спеціального опитування серед жителів селища, після чого можна було б прийняти обгрунтоване рішення. Поки що ні райвиконком, ні селищна Рада не знаходять виходу із складної ситуації.

Додамо, що і в обласному центрі віруючі розгорнули кампанію, щоб повернути собі знаменитий Катеринінський собор.

Іван КАЛИНИЧЕНКО, власний кореспондент «Голосу України».

Херсонська область.

Мал. Володимира ВАСЬКОВЦЕВА.

…ДА?

…и, з ідео… …. Як пояс… …районним …ої освіти …а недоліки …недисцип… …нання на… …нь райвно …ста оскар… …ак це не …оректив у …ася поза… …нної Ради …, на поря… …внесено …юмадсь… …цю в Но…

…ДРАСЬ, …респон… …раїни».

…СИ?

…Ельдора… …тож варто …ти такий …п'яти кар… …у. Телячі …філе каль… …на за сім …ожче два… …молочних …ть не… …оправда, …не дуже …оте, зви… …візитках, …айків, то, …ік білору… …ося. …русок ми… …без візит… …в себе на …ний брат… …шу. Так, …априкінці …я почути …ізничи… …то фізич… …вними ді… …борець». …Страйка… …ні магіст… …іквідува… …зний уря… …ние не …цівникам …і викона… …жуть жи… …иємствах …та інші …роботу в …робітни… …их, а ін… …тілля, ні …усів най… …ів і над…

…РЕНКО.

…року.

Музей, у якому харчуються салом

Знай наших!

Віктор Костюченко, головний агроном одного з колгоспів Покровського району, двічі їздив у США практикуватися у фермера штату Айова Ларрі Міллера. Нещодавно дочка фермера, журналістка газети «Фермери Айови сьогодні» Малінда Міллер, побувала в районі і поділилася враженнями на сторінках своєї газети. Покровська районна газета передрукувала статтю. За спостереженнями Малінди, «головний продукт харчування в Радянському Союзі — сало», а улюблені ласощі — «соняшникове насіння, яке продають жінки на вулицях у пакуночках з газет». Відвідавши наші села і колгоспи, Малінда наче побувала в американському музеї — побачила те, що на її батьківщині було дуже давно. В розумінні технічного оснащення, бо «всі машини мають вигляд старих і розбитих».

Однак найбільше здивували читачів районки одкровення деяких місцевих керівників. Ну, що Віктор Костюченко признався «я — бідний, а хотів би господарювати, Маліндо, як твій батько», — зрозуміло. Але, з'ясувалося, що високої думки про індивідуальні господарства (вдома від нього нічого подібного не чули) також голова профкому колгоспу «Зоря комунізму» Іван Кондратченко. «Наш колгосп у майбутньому матиме такі господарства, — сказав він, — але за умови, якщо буде така техніка, як у американських фермерів». Аналогічно мислить і голова колгоспу «Дружба» Іван Копичай: одноосібні господарства, мовляв, можливі «і в нашому районі, та поки що це мрія...»

Що ж заважає? «Люди у вищих державних інстанціях, — пояснив журналістці з США Віктор Костюченко, — мають набагато вищий життєвий рівень і не хочуть його втрачати, а тому й не бажають змін у нашому житті, заважають здійсненню реформ».

Микола НЕЧИПОРЕНКО, власний кореспондент «Голосу України».

Дніпропетровська область.

Реалії

ОБКОМ І ОБРОК

Шестимільйонний дефіцит бюджету обласної партійної організації спонукав до комерції працівників ідеологічного фронту: при місцевих парткомах створено десять малих підприємств. Найсміливішим був Лутугинський райком — на створення об'єднання «Союз» асигновано 75 тисяч карбованців. Сюди ввійшли трикотажний цех «Мрія», модернізований кооператив шабашників «Будівельник», фірма кабельного телебачення. Очікувані прибутки мають покрити витрати на утримання апарату райкому, зарплату секретарям первинних організацій. Внесків уже не вистачає, а, з урахуванням компенсацій партійним працівникам, дотація потрібна суттєва. Тим паче, як повідомив керуючий справами Луганського обкому КПУ М. Запорожцев, ЦК особливої фінансової допомоги не обіцяє.

Сергій СКИБА, власний кореспондент «Голосу України».

Луганська область.

Оце так!

ЖІНКИ БУЛИ ОСТАННІМИ

Коли (майже після двомісячного страйку) на початку травня до роботи приступило останнє зі страйкуючих вугільних підприємств області — «Жовтневе», на протилежному кінці Донецька продовжував страйк майже тритисячний колектив бавовняного комбінату.

Днями одне з провідних підприємств області поновило роботу. Це стало можливим завдяки рішенням, що були прийняті на спільному засіданні адміністрації і страйкового комітету бавовняного комбінату. Віднині зарплату текстильникам збільшено в 1,7 раза, до щорічної відпустки додано ще три дні. Вирішено створити комісію з питань шкідливості і професійних захворювань. Ряд вимог про зниження віку виходу на пенсію, про розширення списку шкідливого виробництва тощо перебуває на розгляді сесії Верховної Ради України. Обговорюється питання про створення галузевого координаційного комітету, куди б увійшли представники споріднених і суміжних підприємств комбінату. Мета — встановлення тісніших контактів з Верховною Радою України, серед депутатів якої лише троє представляють легку промисловість республіки.

Відтак з соціально-політичної карти Донеччини зник останній острівець весняного неспокою. Як відомо, нинішній страйк розпочали шахтарі, а закінчили його жінки з бавовняного комбінату.

Юрій ДОЦЕНКО, власний кореспондент «Голосу України».

Донецьк.

Обличчя біди

ПО ЛЕЗУ ВИКИДНОГО НОЖА

Злочинців ізолюють від суспільства для того, щоб вони не могли продовжувати свої протиправні дії. А чи завжди надійно захищені від них ті, кому випало наглядати за ними? Виявляється — ні. І гірке підтвердження тому — недавня трагедія в Одеському слідчому ізоляторі, що офіційно іменується установою «Юг 311/192».

...У речовій кімнаті на другому поверсі ізолятора оперативний уповноважений В. Шимко зажадав від І. Лаути, щоб переодягся, так, як це для відповідної особи належить. А той, недовго думаючи, вихопив ніж з викидним лезом і вдарив «кривдника» в шию. Після того кинувся до кабінету старшого по корпусу, що на тому ж поверсі, завдав йому кілька ударів ножем: у груди, в шию, в спину. Тільки своєчасна меддопомога врятувала тому життя.

Далі бандит, збігши на перший поверх, сподівався, очевидно, вибратися з корпусу, та тут побачив старшого лейтенанта В. Рябича. І знову взявся за ніж. Від удару в серце міліціонер одразу ж помер, а вбивця метнувся по загратованому коридору, шукаючи виходу, поранив ще одного охоронця. Знову натрапив на ще живого В. Шимка — новий удар ножем став смертельним.

Тільки після цього І. Лауту вдалось скрутити. Уже відомий і фінал його злодійського життя — Одеський обласний суд, враховуючи особливу небезпечність вбивці для суспільства, засудив його до вищої міри покарання.

Отже, два вбивства, три тяжких поранення в стінах слідчого ізолятора. Вчинив їх злочинець, якому було лише 23 роки, та який уже й до того встиг попсувати життя та нерви багатьом. І завжди виходив, як мовиться, сухим із води. І тоді, коли по звірячому побив ні в чому не винну дитину, і коли згвалтував дівчину, і коли постійно бешкетував під час служби в армії, звикши, очевидно, до всепрощенства, ніяк не міг змиритись з тим, що за черговий злочин — участь у груповому згвалтуванні неповнолітньої — йому раптом «відміряли» сім з половиною років позбавлення волі в колонії посиленого режиму. Таке покарання насильник вважав надто суворим і чекав рішення касаційної інстанції — обласного суду. Але той лише підтвердив рішення районного суду. І тоді І. Лаута, вкрай озвірівши, вчинив нові злочини.

Надто дорогою ціною — людським життям оплачено гіркий досвід, над яким розмірковують у правоохоронних органах області, в самому слідчому ізоляторі. Придбав ось Лаута тут же отой ніж з викидним лезом. Як подібне виключити надалі? І як так сталось, що потерпілі не змогли при нападі злочинця скористатися зброєю? І чому вдалось йому, не зустрічаючи по суті перешкод, пробігти з поверху на поверх? Усе це та багато чого іншого вимагає не тільки правильних висновків, а й відповідних практичних заходів. Інакше трагедіям повторюватись.

Георгій ВОРОТНЮК, власний кореспондент «Голосу України» та Юхим ШВАРЦМАН, кореспондент Укрінформу.

Телеграфним рядком з Кіровограда

НЕСПОДІВАНЕ НОВОСІЛЛЯ

Добротний будинок спорудив на колгоспні гроші голова правління В. Скляренко, та новосілля святкували інші. На звітних зборах йому висловили недовіру, а особняк передали дітям. Відтепер у колгоспі імені Артамонова Вільшанського району з'явився ще один дитсадок.

ЗЕМЛЮ — КИТАЙЦЯМ

У шахтарське місто Олександрію прибули представники міжнародної торговельної компанії провінції Хайдунцзян (КНР). Є домовленість про відкриття радянсько - китайського ресторану, фотоательє, теплиці.

УРОК З ПОЛІТЕКОНОМІЇ

Учні трьох шкіл з міста Помічної Новоукраїнського району оголосили страйк і прийшли до міськради з плакатами: «Не будемо збирати металобрухт і макулатуру, поки не знизяться ціни на харчування в шкільних їдальнях».

Сергій ЗАПОРОЖАН, журналіст.

Пригоди

ЗЛОЧИНЦІВ — У КЮВЕТ

Старший інспектор дорожно-патрульної служби ДАІ Іван Середа чергував на одній з ділянок автомагістралі під час міжреспубліканських змагань велосипедистів, що проходили дорогами Чернігівщини. Зелені «Жигулі», що йшли з шаленою швидкістю назустріч спортсменам, на помах його жезла не відреагували.

«Водій і його пасажири напідпитку», — подумав інспектор. Невдовзі він наздогнав на патрульній автомашині порушників і, хоч вони не зупинялись, «притис» їх до узбіччя. І вчасно. Назустріч їхала валка велосипедистів. Коли спортсмени і легкові автомобілі благополучно розминулись, Іван Середа зробив маневр. Зелені «Жигулі» опинились у кюветі. Троє молодиків намагалися чинити опір, але вже було пізно. Лейтенанту міліції надійшла підмога. Як з'ясувалося, затримані — злочинці, які вчинили десять крадіжок у Псковській області.

Старший інспектор ДАІ Іван Середа представлений до нагороди.

Сергій ПАВЛЕНКО, власний кореспондент «Голосу України».

Чернігівська область.

ПОГОДА

24—25 травня на Україні місцями короткочасні дощі з грозами. Вітер переважно північно-західний, 5—10 метрів за секунду. Температура вдень — 13 — 19, у південних та східних областях до 23 градусів. Вночі — 6—11, у західних областях — 3 — 8 градусів тепла. На поверхні грунту місцями заморозки — 0—3 градуси.

По Києву та області сьогодні вдень місцями короткочасний дощ, гроза, вітер північно-західний, 5—10 метрів за секунду, температура — 13—18 градусів.

Володимир ПИЛИПЧУК

СВОБОДА ПІДПРИЄМНИЦТВА

Ринкові студії

В умовах ринку підприємець керується принципом: усе, що не заборонено, те дозволено. Він має право вільно розпоряджатися своїм майном і використовувати його на власний розсуд: подарувати, передати в спадщину особі, установі чи на користь державі, місцевого органу влади тощо. Підприємець може виготовляти продукцію, яку вважає потрібною, обирати певний вид діяльності. Він може залучати кошти інших юридичних і фізичних осіб, інших держав. Використовувати їх як кредитні, інвестиційні ресурси. Зобов'язання комерсант має лише за угодами, що укладаються. Номенклатура, якість, ціни продукції, яку підприємець виробляє, — це все його особиста справа. Він може самостійно визначати, з ким об'єднати свої основні фонди, або в певний час розділити. Він може сам наймати робітників або бути найнятим. Він може ввійти в кооперацію з будь-якими підприємствами.

Після сплати податків підприємець має право вільно розпоряджатися своїм прибутком: чи то спрямувати його на розвиток соціальної інфраструктури, чи то на заробітну плату, чи то на розширення виробництва. Може вступати у зовнішньоекономічні відносини, може створювати спільні підприємства. І держава не тільки гарантує ці права, а й захищає їх.

У нас нині підприємець перебуває під диктатом органів державного управління, не має захисту, бо зобов'язаний виконати будь-яку постанову цих органів. Після переходу до вільного підприємництва держава не матиме права втручатися в господарську діяльність.

Підприємець також має право на державну таємницю. На жаль, ця стаття Закону про підприємництво була відхилена. Через те, що, мовляв, підприємець сам буде визначати, що є таємниця і нікого до неї не допускатиме. В цій точці зору — неусвідомлення деяких моментів. Так, він сам визначає, що є його комерційною таємницею. Але податкова інспекція контролює прибутки і сплату податків, має право втручатися у всі види комерційної таємниці, крім тих, що не мають відношення до її функцій.

Тут інша справа: якщо підприємець збільшить обсяг інформації, що відноситься до розряду комерційної таємниці, то це не означає, що податкова інспекція не може з нею ознайомитись для виконання своїх функцій. Але, ознайомившись, не повинна розголошувати її змісту. Якщо вона розголосить його, відповідатиме перед судом. Податкова інспекція не має права надавати інформацію про комерційну таємницю підприємця нікому, окрім суду, за його вимогою.

Держава повинна гарантувати право власності, право розпоряджатися, користуватися й володіти майном. Держава не має права вилучити майно, за винятком деяких випадків, обумовлених Законом про власність. Власність підприємця є священною.

Держава може впливати на підприємців лише через систему регуляторів (податки, ліцензії, квоти, санкції, дотації, пільги). Наприклад, якщо внутрішній ринок не насичений певними товарами, а підприємець постачає їх, скажімо, до Франції чи Італії, держава повинна створити відповідні економічні умови, наприклад, митні чи податкові, для захисту українського ринку. Але не може забороняти їх експортувати, окрім випадків, передбачених законом (коли продукція — стратегічна сировина і ін.). Проте ринок у більшості розвинутих країн є перенасиченим, тому уряди, навпаки, передбачають певні пільги тим, хто експортує свою продукцію і ставлять протекціоністські бар'єри для іноземних товарів.

У нас же в умовах тотального дефіциту повинні на певний період працювати зворотні, віддзеркалені від західних, податкові та митні регулятори. Якщо підприємець вивозить за межі країни продукцію, якою не забезпечений внутрішній ринок, то він оподатковується вдвічі й утричі, або встановлюється збільшений розмір мита. А тоді нехай сам визначає, вигідно йому продати продукцію на внутрішньому чи світовому ринку. Але диктувати, приймати постанови про заборону експорту держава не має права.

Одночасно підприємець має зобов'язання перед суспільством, яке накладає деякі обмеження. Держава може не дозволяти виготовлення тих чи інших видів продукції — наркотиків, зброї тощо. На окремі види треба брати ліцензію. Це — ліки, горілчані вироби тощо. Виготовлення продуктів харчування має контролюватися на якість.

Підприємці не повинні зловживати своїм місцем на ринку для недопущення конкуренції — виштовхувати конкурентів із сфери своєї діяльності недозволеними способами. Підприємець не може нав'язувати своїм контрагентам невигідних умов, не має права включати в договір несприятливі умови, які ставлять контрагента в гірше становище щодо інших. Не може одному продавати продукцію, а другому — відмовляти. Інша справа, якщо не зійшлись у ціні...

Підприємець не повинен своїми діями створювати перешкод господарюванню інших суб'єктів. Забороняється розповсюджувати недостовірну інформацію щодо своїх клієнтів, виставляти їх у невигідному світлі. Підприємці не мають права створювати штучний дефіцит шляхом вилучення, скупівлі товарів. Не мають права продавати щось за демпінговими цінами. Не мають права вступати у змову з іншими фізичними чи юридичними особами щодо розподілу ринку збуту своєї продукції, щодо недопущення конкурентів на цей ринок. За все це передбачаються певні (досить істотні) покарання.

При цьому й держава не може забороняти підприємцям займатися тими видами діяльності, які не обмежені законом або не ліцензуються, не повинна давати суб'єктам господарювання обов'язкових для виконання вказівок. У перехідний період держава може розміщувати замовлення, але бажано на договірній основі, виходячи з договірних цін.

Держава не має права забороняти об'єднуватися з іншими підприємствами за винятком випадків, коли це призводить до монополізації ринку. Держава не має права відмовляти в реєстрації підприємства, не має права обмежувати постановами реалізацію продукції в ті чи інші регіони, або придбання продукції з тих чи інших регіонів.

Одним із першочергових завдань нині є створення умов для вільної конкуренції. Але одночасно в ринковій економіці існує така категорія, як несумлінна конкуренція. Це — реклама товарів, які не відповідають стандартам, реклама властивостей, які не існують, а лише є приписуваними. Не можна в рекламі також порівнювати свій товар з іншими: їхні, мовляв, гірші, а наші — кращі. Не можна рекламувати неякісні товари, забороняється також вводити в оману контрагентів, які одержують продукцію, відносно її характеристик або інших варіантів: наприклад, використання не своїх товарних знаків. Дуже часто в нас це має місце, а на Заході такі дії кваліфікуються як кримінальний злочин.

Слід зробити й зауваження: наші молоді підприємці, не знаючи ані кон'юнктури міжнародного ринку, ані міжнародних прав і норм, кидаються в міжнародну торгівлю і в результаті зазнають збитків, банкрутства. І тому я рекомендував би перш ніж займатися зовнішньоекономічною діяльністю, детально вивчити відповідні законодавчі акти й угоди, кон'юнктуру ринку.

У зв'язку з тим, що кооперативний рух викликав незадоволення деякої частини населення, проти нього розгорнулася кампанія дискредитації. Частина кооператорів побачила, що це, можливо, останні дні, і не хоче дбати про честь і марку своєї фірми, почавши практично грабувати народ, знімаючи монопольно високі ціни. Якщо капіталіст є монополістом, то його ціни регулює держава. Встановлюючи, наприклад, межу в 25—30 відсотків рентабельності.

Нашим підприємцям були створені такі умови, коли сировина, матеріали і т. ін. продаються за завищеними цінами. Але завищенням, в свою чергу, роздрібних цін кооперативи провокують на себе вогонь тих, кому ринкова економіка не до вподоби.

Проте треба ж ураховувати, що у кожного підприємця створюється за час його діяльності так званий «репутаційний хвіст». І якщо утвердиться репутація шахрая і такого, що веде несумлінну конкуренцію, в ринкових умовах, у бізнесі цій людині буде вижити дуже важко. Через те я просив би не поспішати прагнути збагачення «в один день». Потерпіть рік-два, поки перехід на ринкову економіку не відбудеться «в масі». А тоді розгорнути широку діяльність, маючи вже досвід комерції, горизонтальні зв'язки. Я б порадив ще нашим комерсантам не вдаватись до авантюр, якими іноді займаються більш досвідчені, але не зовсім сумлінні деякі західні партнери, експлуатуючи наш ринок за класичними схемами «пограбування країн третього світу».

(Продовження. Початок у №№ 87, 88, 91, 93).

ПОВЧИТИСЯ «ТУРЕЦЬКОМУ ДИВУ»...

Останнім часом про «турецьку модель» ведення господарства багато говорять. І ми придивляємось, адже Туреччина — найближчий південний сусід України. А після візиту в Київ президента цієї країни і творця «турецького дива» Тургута Озала інтерес ще більше посилився. Чи можливий варіант такого «дива» на Україні? Про це розмірковує автор кореспонденції.

З точки зору географа, Україна і Туреччина вельми схожі. Не такі вже близнята, але спільного у них багато. Територія України 604 тисячі квадратних кілометрів, а Туреччини — 780. І за кількістю населення різниця невелика. Правда, Туреччина розташована далі на південь, але через те, що більша частина її — на плоскогір'ї, середня температура взимку не дуже відрізняється від наших погодних параметрів. Є щось спільне і в історії наших країн: обидві вони, незважаючи на свою близькість до Західної Європи, виявилися свого часу за межами формування високоефективної економіки. Саме ця обставина і змусила їх негайно взятися за радикальну економічну реформу.

З класових позицій відзначимо те, що коли ми побудували соціалізм, цінностями якого не бажаємо поступитися, то у нашого сусіда на півдні — капіталізм, досвідом якого він згоден поділитися.

Що ж це за досвід?

За останні двадцять років Туреччина збільшила виробництво цукру в 2,4 раза, електроенергії — у 2,2 раза, збір пшениці в 2,5 раза, видобуток залізної руди в 2,7 раза, бурого вугілля в 7 разів, виробництво чавуну в 4,8 раза, паперу і картону в 5 разів, цементу в 5,2 раза. Темп будівництва житла на порядок випереджає темпи приросту населення. Це вражає тим більше, оскільки в Туреччині в 1955 році мешкало 24 мільйони чоловік, а нині — всі 60. Та й більш віддалені роки характеризуються темпами промислового розвитку нашого південного сусіда, що вражає уяву. За період 1960—1975 років виробництво вовняних тканин зросло в 5 разів, а виробництво електроенергії, сталі і паперу — в 20 разів.

Можна уявити, наскільки могутньою має бути економіка країни, щоб дозволити собі потіснити на міжнародному ринку таких «китів», як південнокорейські і сінгапурські фірми. Саме такою країною стала Туреччина, освоївши випуск конкурентоспроможної продукції і зробивши свою валюту конвертованою. Турецькі селяни не тільки вдосталь годують свою країну, а й вивозять велику кількість продукції. Турецькі товари з'явилися на ринках Північної Америки. І хто знає, може, й справді через кілька років стане реальністю образ Туреччини як світової індустріальної і торговельної держави?

І все ж не це найдивовижніше. «Чому» з трьома знаками запитання постає, як тільки починаєш складати економічні потенціали наших двох країн. Виявляється, що в 1987 році Україна виробляла більше, ніж Туреччина — зерна в 2,2 раза, прокату в 5,6 раза, електроенергії в 6,3 раза, видобувала кам'яного вугілля в 4 рази більше. Залізниць і корів у нас у два рази більше, ніж у них.

Куди ж усе це поділося? Чому в наших магазинах продавці не поспішають хапати покупця за поли, аби він зробив покупку? У цьому ми намагаємося розібратися. Поки що інформація, яку маємо, дає можливість скласти лише загальне уявлення про «турецьку модель» ведення господарства. Особливої таємниці у цій моделі, мабуть, немає. Насамперед у її авторів і виконавців чітке розуміння ринкової економіки, воля і послідовність у справах.

Будучи стійкими прихильниками вільного підприємництва, президент країни Тургут Озал суттєво обмежив державне регулювання економіки, надав підприємствам майже безмежні можливості у виробничій і комерційній діяльності. Державні органи перейшли від управління господарством до координування величезної кількості фірм — малих і великих. І, як свідчать експерти, свобода торгівлі знищила підпільний бізнес, і мільярди, що збираються у вигляді податків, полинули в казну.

Звертає увагу одна деталь у «турецькій моделі». Її автор рішуче протидіє підвищенню заробітної плати на даному етапі, вважаючи, що такий популістський зовні і нерозважливий по суті крок може призвести до втрати конкурентоспроможності турецьких товарів на світовому ринку і навіть до економічної кризи.

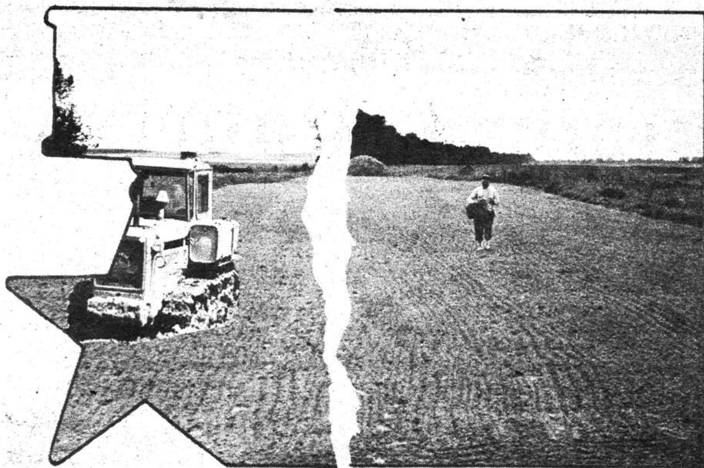
Таким нині ми бачимо зі свого берега нашого південного сусіда, знайомого і незнайомого, нашого можливого партнера в чорноморській торговельній зоні, контури якої стали ще зримішими після недавнього відвідання нашої країни творцем турецького економічного дива.

Володимир ЧИРКОВ, доктор економічних наук.
Київ.

Два листи на одну тему

З 15 березня 1991 року почав діяти Земельний кодекс УРСР. На порозі ринку ми розпочали земельну реформу. Вона йде непросто: з ходаками до Києва, з листами й телеграмами від тих, кому не дають землю, до газет і всіх можливих інстанцій.

Сьогодні ми друкуємо два листи, в яких висловлюються протилежні думки щодо приватизації землі, і результати опитування, проведеного групою соціологічних досліджень Верховної Ради УРСР. Український парламент, як і всі парламенти розвинених країн, почав спиратися на наукову думку при виробленні рішень, що стосуються найважливіших питань нашого життя.

ЗЕМЛЮ — СЕЛЯНИНУ

Вважається, що в нас панує суспільна, тобто державна та колективна (колгоспна) власність на землю. Але ж це словесна облуда. Міський робітник чи службовець має якісь права розпоряджатися цим загальним багатством? Ніякісіньких. Хіба що його живосилом поженуть полоти чи збирати кукурудзу або овочі. Так само й селянин. Він звичайний найманий працівник, який виконує наряди, нічого не вирішує, виробленою ним продукцією не розпоряджається.

Управлінці різних щаблів насправді й володіли землею. Проголошена ними «суспільна» власність на неї, по суті,— колективна власність класу бюрократії. Такі тимчасові уповноважені й витворяли із селом, із землею хтозна які експерименти. А хто з цих «ініціаторів» відповів, хто розорився? Ніхто. Більшість одержала нагороди, чини, привілеї, премії. За все розплачувалися селяни, тяжко страждала земля. Яке жахливе поєднання: повна власність бюрократії і водночас її повна безвідповідальність. Це найгірша система землеволодіння, яка з початку нашої ери існувала в світі. Державне володіння землею було законодавчо закріплене лише в нас та в Монголії. Але монголам вистачило глузду вже відмовитися від нього. Наша ж бюрократія затято захищає свої володіння...

Звичайно, приватна власність на землю — не манна небесна. Вона має свої негативні якості, породить у суспільстві чимало нових проблем. Але за нинішніх умов для нашої країни її мінуси незначні у порівнянні з плюсами. Земля нарешті матиме господаря, який житиме з неї. Це дасть можливість включити особистий інтерес селянина і різко збільшити продуктивність та якість його праці.

Один з найголовніших аргументів захисників «суспільної» (а насправді — бюрократичної) власності: «Приватне володіння дозволить сучасним багатіям-махінаторам, тіньовикам скупити землю». Але ж приватизація сільськогосподарських угідь — не продаж їх з молотка, а тривалий, контрольований процес. І головне його завдання не продати землю, а передати її в особисту безроздільну власність тим, хто хоче і може сам обробляти.

Розпустити колективні господарства теж ніхто не прагне. Вони залишаться. Та коли колгосп, радгосп не може працювати ефективно, хай віддає свої угіддя тим своїм членам, які мають бажання і можливості краще їх використати, або продає тим, хто хоче стати фермером і має для цього певні кошти та вміння.

Валентин ПОСУХОВ,
журналіст.

Полтава.

ФЕРМЕР — ...ПОТЕНЦІЙНИЙ ГРАБІЖНИК?

Проблеми села в загальногосподарському механізмі стають основними. Розумно вирішити їх допоможе створення раціональної економічної структури села. У цій структурі, в цьому економічному механізмі має принципове значення ставлення людини до землі. Земля не повинна бути власністю особи, людини, а лише власністю народу! Але користування нею — індивідуальне, особисте, яке передається і закріплюється законом у спадок тільки одній особі — дитині, яка любить землю, має нахил до сільського господарства. Цей земельний наділ — господарство — назавжди залишається НЕПОДІЛЬНИМ!

При приватновласницькому праві на землю поглиблюватиметься соціальна градація між селянами, що створить базу для матеріальної несправедливості серед них, а звідси — до психологічно-моральної напруженості на селі! Це створить ситуацію невдоволення існуючою приватновласницькою структурою серед бідних верств селян, а потім формуватиметься грунт для революції! У кращому разі матимемо масову міграцію бідноти в пошуках куска хліба на Далекий Схід або ж до Канади, що вже знала наша історія.

Ще один негативний аспект права власності особи на землю, це те, що її можуть купувати чужинці, з усіма наступними політико-економічними наслідками для народу. Така приватновласницька структура на селі не представляє інтересів народу.

У 1989 році кілька агрономів з Тернопільської області проходили стажування в американських фермерів. Після повернення додому лише один з них захотів стати фермером і взяв у колгоспі в оренду 400 гектарів землі. Якщо у кожному західноукраїнському селі з'являться 4—5 таких орендарів, то вони заберуть всю землю, а решта сільчан піде в батраки, наймити, піде з торбами. Маса українських селян стане на власній родючій землі жебраками! Який чесний патріот своєї землі, свого народу може піти на такий крок?...

Теодор БАЛТРО,
філософ.

Львівська область.

АГОВ, ГОСПОДАРЮ!

Здійснення земельної реформи як необхідної передумови переходу республіки до ринкових відносин передбачає створення умов для рівноправного розвитку різних форм господарювання, і, зокрема, їх законодавче забезпечення. За цих обставин особливого значення набуває питання про правовий статус власності на землю. Саме це питання стало предметом найбільш гострих дискусій як у парламенті, так і за його межами.

Кращому його вирішенню певною мірою може сприяти врахування громадської думки щодо форм власності та способів їх реалізації.

Дослідження, результати якого ми наводимо, проводилося на базі багатоступінчатої статистичної вибірки населення у Києві, 10 обласних центрах, 18 містах обласного підпорядкування і 34 сільських населених пунктах, що за квотним відбором представляли 10 регіонів республіки.

Умови, за якими проводилось анкетування, дають підстави одержану інформацію розглядати як таку, що достатньою мірою репрезентує громадську думку населення республіки.

Переважна більшість громадян — 66,9 відсотка вважають цілком припустимою передачу землі у приватну власність, 16,8 відсотка — проти впровадження такої форми господарювання, а 16.3 — ще не визначились.

Щодо регіонів, то тут відповіді на запитання «Чи вважаєте ви припустимою приватну власність на землю?» розподілилися таким чином:

Регіони	Так	Ні	Важко відповісти
	(у відсотках)		
ЗАХІДНИЙ (Львівська, Івано-Франківська, Тернопільська області)	90,3	0,0	9,7
КИЇВ	79,8	7,4	12,8
СХІДНИЙ (Дніпропетровська, Донецька, Запорізька області)	71,0	11,7	17,3
ПІВНІЧНИЙ (Київська, Житомирська, Чернігівська області)	66,3	18,7	15.0
ПІВНІЧНО-СХІДНИЙ (Сумська, Харківська області)	65,8	15,2	19,0
ПІВНІЧНО-ЗАХІДНИЙ (Хмельницька, Ровенська, Волинська області)	62,3	16,1	21,5
ПІВДЕННИЙ (Херсонська, Одеська, Миколаївська області)	57,8	29,4	12,8
ПІВДЕННО-ЗАХІДНИЙ (Чернівецька, Закарпатська області)	56,6	9,2	34,2
КРИМСЬКИЙ	56,5	23,5	20,0
ЦЕНТРАЛЬНИЙ (Черкаська, Кіровоградська, Вінницька, Полтавська області)	51,9	35,6	12,5
В ЦІЛОМУ ПО РЕСПУБЛІЦІ	66,9	16,8	16,3

Як бачимо, найбільше прихильників приватної власності на землю у Києві, Західному, Північному та Північно-Східному регіонах, а противників — у Центральному, Південному та Кримському. Значна частина тих, хто ще не визначився щодо приватної власності на землю, у Південно-Західному регіоні (34,2 відсотка), що, по суті, є винятком.

Дещо несподіваним є розподіл відповідей за місцем проживання громадян (місто, село, селище міського типу).

Найбільше прихильників приватної власності на землю мешкає у селищах міського типу (70,2 відсотка) та в містах (65,1). Значно менше їх у селах (56,4 відсотка), де майже чверть опитаних (23,3) ставляться до такої форми власності негативно, а 20,3 відсотка свою позицію ще не визначили. У містах ці показники становлять відповідно 15 і 15,3 відсотка, у селищах міського типу — 16,1 та 13,7.

Ми навели дані про ставлення громадян до приватної власності на землю взагалі. Але ж надання землі у приватну власність може відбуватися за певних умов, зокрема безкоштовно, чи за невеликий, суто символічний викуп, чи за повну вартість. Як же ставляться громадяни України до цих умов, які з них вважають найбільш прийнятними?

На думку значної частини громадян (41 відсоток опитаних), найбільш прийнятною є безкоштовна передача землі. Кожний п'ятий (19,9) вважає, що за землю треба брати хоч і невеликий, але викуп, а кожний десятий (10) обстоює сплату її повної вартості.

Якщо об'єднати першу і другу позиції, які близькі за змістом, можна стверджувати, що за надання землі у приватну власність безкоштовно або за невеликий викуп — 60,9 відсотка громадян нашої республіки.

Щодо регіональної специфіки, то за цим показником перше місце посідає Західний регіон (85,1 відсотка), останнє — Південно-Західний (51,3) та Кримський (52,5). Показники інших регіонів близькі до середнього по республіці.

Ставлення громадян до умов приватизації землі різниться й за місцем їхнього проживання. Так, дві третини мешканців селищ міського типу (66,5 відсотка) — за передачу землі у приватну власність безкоштовно або за невеликий викуп. Серед селян таких трохи більше половини (53,6 відсотка), а серед городян — 61,6.

Володимир ОССОВСЬКИЙ,
керівник Групи соціологічних досліджень Верховної Ради УРСР, доктор філософських наук, професор;

Володимир МАТУСЕВИЧ,
заступник керівника Групи, кандидат філософських наук;

Володимир ВОЛОВИЧ,
старший консультант, доктор філософських наук, професор.

ВІД РЕДАКЦІЇ: Закінчення цього матеріалу, де вміщено дані про ставлення громадян нашої республіки до тих, хто має бути суб'єктом розпорядження землею, тобто має право надавати землю у володіння й користування і вилучати її, а також про питання купівлі-продажу землі ви зможете прочитати в наступному випуску «Суспільного барометра». Мабуть, такі дослідження допоможуть усім нам глибше зрозуміти проблеми нинішньої земельної реформи.

Сьогоднішній випуск підготовлено з допомогою кореспондентів аграрного відділу «Голосу України».

Експрес-новини

Президент СРСР М. Горбачов висловив бажання взяти участь у зустрічі керівників семи найбільш розвинутих держав світу (США, Канада, Франція, Великобританія, Японія, Німеччина, Італія) для обговорення нових форм співробітництва між цими країнами і Радянським Союзом. Ця зустріч відбудеться у липні в Лондоні.

* * *

Директор Міжнародного валютного фонду піддав критиці промислово розвинуті держави Заходу за їх небажання допускати на свої ринки товари із Східної Європи. Керівник МВФ підкреслив, що торгівля є більш ефективним засобом, ніж допомога.

* * *

Учора в Парижі почалася сесія Координаційного комітету з контролю над експортом (КОКОМ). Очікується, що учасники — представники 17 країн — членів КОКОМ — ухвалять список товарів, для експорту яких в СРСР та колишні соціалістичні країни необхідно одержати ліцензію.

* * *

За повідомленням офіційних американських представників, інспектори Міжнародного агентства з ядерної енергетики (МАГАТЕ) знайшли місце розташування іракських запасів збагаченого урану. Інспектори МАГАТЕ відвідали головну ядерну установку Іраку, де вони виявили весь запас урану, придатного для виготовлення ядерної зброї. Рада Безпеки ООН вимагає від Іраку подання допомоги у знищенні його ядерної, хімічної та біологічної зброї як умови для зняття економічних санкцій з цієї країни.

А як у них!

МЕБЛІ МАЙСТРА ДЖИММІ КАРТЕРА

Веселі очі. Іронічний вираз обличчя. Упевнена хода. Таким побачили радянські люди колишнього президента США Річарда Ніксона під час його нещодавніх відвідин Радянського Союзу. Незважаючи на свої сімдесят вісім років, він, як і раніше, бере активну участь у політичному житті, до його порад прислуховується нинішній президент. Кажуть, багато в чому саме завдяки рекомендаціям Ніксона у короткі строки було виграно війну в Перському затоці.

Фортуна не зраджує й інших американських президентів. Рональда Рейгана з першого дня виходу у відставку облягали дзвінками агенти різних комерційних фірм, пропонуючи посади коментатора або політичного оглядача, видавництва заваливали вигідними пропозиціями і проханнями написати книгу. Як сенсацію сприйняла громадськість несподівану новину: на роль президента Рональда Рейгана у фільмі про долю колишнього пресекретаря Білого дому Джеймса Брейді запрошено самого Рейгана.

Джиммі Картер, якому не дуже щастило в політиці, коли він займав крісло в Білому домі, пережив, перебуваючи у відставці, свій «зоряний час». Його діяльність по захисту прав людини в гуманітарній галузі не так давно дала журналу «Тайм» підставу назвати Картера «нашим найкращим екс-президентом».

Джеральд Форд є членом ради директорів кількох крупних компаній.

І все ж професор політології Барбара Келлерман, керівник аспірантури університету в Дікінсоні, стверджує: «Коли черговий лідер сходить з політичної сцени, ми відразу втрачаємо до нього всякий інтерес. Це суто американська традиція. У нашій країні існує злочинна байдужість до величезного досвіду й знань відомих політичних керівників». В Америці досі не створено інститутів для залучення до управління державою високопоставлених чиновників, які вийшли у відставку, у тому числі президентів, хоча більшість із них повертається до звичного життя у відносно молодому віці.

Для порівняння скажемо: у країнах з парламентською системою прем'єр-міністри, які залишили свій пост, входять до вищих законодавчих органів і продовжують справляти вплив на прийняття важливих державних рішень. Тоді як у США всі ідеї, пов'язані з реформами в даній галузі, зависають у повітрі. Щоправда, у пресі все частіше можна зустріти вимогу прийняти — за прикладом Великобританії — спеціальний закон, згідно з яким президенти, які пішли у відставку, автоматично ставали б сенаторами — членами верхньої палати конгресу з правом дорадчого голосу.

Цікаво зазначити, що доля ще жодного разу не зводила разом колишніх президентів. Виняток становить візит Картера, Форда й Ніксона в Каїр для участі в похороні вбитого єгипетського президента Садата. Крім того, перші два лідери разом здійснили поїздку в Панаму у 1990 році для спостереження за виборами, організованими генералом Мануелем Антоніо Нор'єгою.

Природно, що після відходу від управління країною в людей, які колись займали пост президента, з'являється багато вільного часу. Вони, продовжуючи виконувати певні громадські обов'язки, присвячують години дозвілля відпочинку й хобі.

Що ж це за хобі?

Уявіть собі блакитне небо, зелені луки, доглянуті майданчики для гольфу й комфортабельний сучасний будинок з усіма зручностями. Ви потрапили у «райський» штат Каліфорнію, у передмістя Санта Барбара, де розташовано ранчо Рональда Рейгана. Раз на місяць приїжджає він сюди, щоб подивитися улюблені фільми й перевірити, чи не розучився тримати ключку для гольфу. В інтерв'ю агентству АП Р. Рейган заявив: «Ненсі та я щасливі в нашому новому житті. Я надзвичайно радий можливості тісно спілкуватися з людьми. Сподіваюся переконати їх справити тиск на законодавців для здійснення тих програм, які нам не вдалося виконати під час мого перебування в Білому домі».

Повнокровним є життя подружжя Картерів. Вони традиційно знаходять час для гри в теніс у дворі свого будинку в Плейнсі (штат Джорджія). Роблять вранці пробіжки, де б вони не опинилися. Багато читають. До списку розваг Джиммі Картера додамо подорожі, рибалку, виготовлення меблів у домашній майстерні. Нерідко випадкові перехожі зупиняються в зачудуванні: навіщо Д. Картеру, який нібито зійшов з телеекрану, та його чарівній дружині знадобилися теслярські фартухи, молотки, пили, стамески?

Незважаючи на, здавалося б, безхмарне існування, ностальгія по минулому в колишніх президентів залишається. Джиммі Картер, наприклад, нещодавно заявив, що ні він, ні його дружина не забудуть «колишньої пишноти церемоній і відмінної кави» у Білому домі.

Андрій ПРОКОФ'ЄВ.

Фотоінформація

По всьому світу шириться рух на захист тварин. Його активісти проводять найрізноманітніші заходи, щоб привернути увагу людей до цієї проблеми і залучити до своїх лав прихильників мирного співіснування людей і тварин. От і в Нью-Йорку відбулася церковна служба, присвячена захисту «братів наших менших», у якій взяли участь, як ви бачите на фото, не тільки духовні особи і віруючі.

Фото ТАРС.

Таке в людини хобі

А Леонід Ілліч?

На які тільки хитрощі не йдуть честолюбні представники людства, щоб прославитися! Тому залишається тільки гадати, що означало для жителя бразильської столиці Жозе Алвісу ді Моурі проникнути в будинок міністерства закордонних справ, що ретельно охороняється.

До банкетного залу форін-офісу 51-річного португальця привело не зовсім звичайне хобі — пристрасть до публічних поцілунків. Правдами й неправдами пробившись в хол міністерства, Алвіс ді Моура разом з численними гостями чекав появи високопоставлених осіб — принца Чарльза і принцеси Дайани, на честь яких влаштовував прийом президент Фернандо Коллор ді Мелло. Затесавшись у натовп запрошених на банкет, любитель поцілунків вирішив цього разу неодмінно «вліпити безешку», як говорив гоголівський Ноздрьов, спадкоємцю британського престолу, який з чарівною дружиною подорожував однією з найбільших держав Південної Америки.

Невідомо, чи вдалося б ді Моурі поповнити пристрасну «колекцію», якби пильні агенти служб безпеки не помітили підозрілого суб'єкта, що отирався серед вичепуреної бразильської еліти. «Бейжукейру», як називає себе ді Моурі, що означає «хочу-поцілунку», було схоплено всього за кілька хвилин до прибуття королівської четі і виггнано з будинку.

Бразильці, особливо футбольні шанувальники, досить відомі емоціями, що б'ють через край. Однак жодному з них не вдалося досягти такої популярності, якою користується Алвіс ді Моурі, що «образилися». Як зізнався журналістам після прикрого «провалу» любитель поцілунків, він не пропускав найменшого підходящого випадку, щоб висловити своє захоплення перед всесвітньовідомими «душками» — політичними діячами і кінозірками. Хоча «колекція» Алвіса ді Моурі не така вже й велика, та є в ній такі знаменитості, як Пеле, Хуліо Іглесіас, Френк Сінатра, папа Іоан Павло II і Генрі Кіссінджер...

Андрій КУРГУЗОВ.

Справи кримінальні

ПОСТРІЛИ В НОЧІ,

або Зростання молодіжної злочинності в Гавані

Гурт підпитих хлопців вивалився з нічного клубу й шумно рушив по вулиці, що вже заснула, до будинків, у яких проживають іноземні дипломати й спеціалісти. Шлях їм перепинили наряди поліції, які змушені були відкрити попереджувальний вогонь у повітря. Тільки так вдалося запобігти, можливо, більш серйозному інцидентові: жителі гаванської муніципії Плайя вже неодноразово зверталися до властей з вимогою покласти край хуліганським витівкам молоді, що почастішали тут останнім часом.

Ще недавно подібні події були великою рідкістю в кубинській столиці. Гаванці небезпідставно називали своє місто одним з найспокійніших у Латинській Америці. Сьогодні тут з тривогою заговорили про зростання злочинності. Друкований орган Революційних збройних сил республіки — журнал «Верде оліво» — зазначив, що з більш як 700 правопорушень, зареєстрованих за рік у центрі Гавани, основна частина припадає на молодь, у тому числі підлітків. Серед цих злочинів вуличні грабежі, автомобільні крадіжки. Відмічено зростання числа валютників. З'явилися наркомани і торговці наркотиками. Журнал навів слова затриманої за «асоціальну поведінку» 14-річної дівчини, яка зізналася, що багато хто з її компанії вживає наркотики, котрі можна дістати на «товчках» у столиці.

Схоже, назріває і необхідність знову повернутися до розмови про існування в Гавані організованої проституції, що перервалася після опублікованої у вересні 1987 року статті в журналі Спілки молодих комуністів «Сомос Ковенес» («Ми — молодь»). Тоді на прикладі долі молодої жінки Сандри автор переконливо довів, що в Гавані діє розгалужена мережа сутенерів, таксистів, офіціантів і швейцарів готелів для інтуристів, які «обслуговують» незаконний промисел. Журнал обіцяв продовжити розмову на цю тему, але після того, як на його редакцію звалився потужний шквал критики за «безвідповідальне захоплення неправдоподібними сенсаціями», подібні публікації більше не з'являлися. Мій знайомий гаванець з цього приводу пожартував: «Те, що очевидно для інтуристів, неможливо для журналістів».

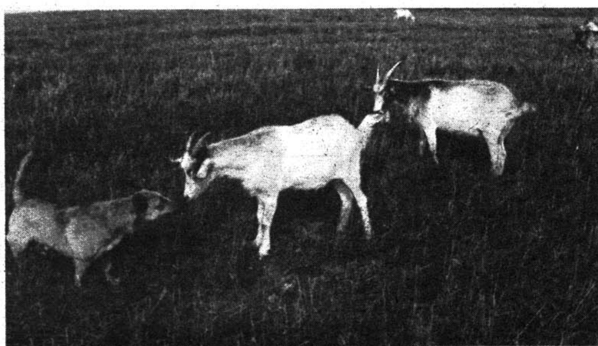
Той, хто хоч недовго був у сьогоднішній Гавані, безумовно, помітить, що узагальнений газетний образ кубинської молоді, «сповненої революційного ентузіазму», не такий монолітний. Про це можна судити зі звичних для нас написів, які «прикрашають» стіни будинків і «прославляють» Оззі Осборна та інших рок-кумирів. Вечорами в центрі міста можна зустріти групи екзотично одягнених хлопців з яскраво-рудими півнячими гребінцями на головах — доморощені панки є й тут. І, як і всюди, вони ворогують з «металістами».

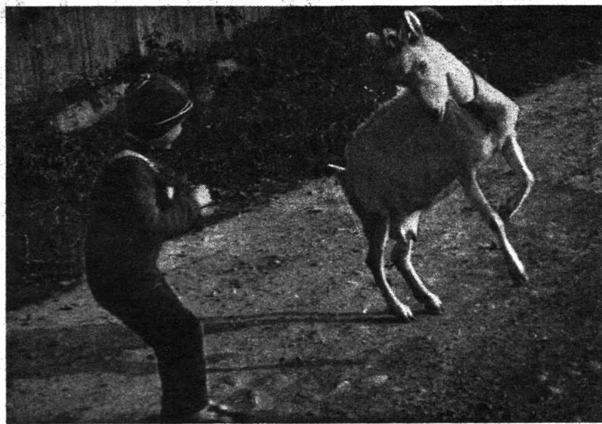
«Космополітичні» і криміногенні тенденції в молодіжному середовищі викликають зростаючу тривогу у міських властей і правоохоронних органів. Вони були змушені звернутися до населення із закликом виявляти «загальну відповідальність і пильність у вихованні підростаючого покоління». Розроблена і здійснюється програма спеціальних заходів по профілактиці правопорушень серед підлітків, покладання їм краю. Так, за місцем проживання почали діяти комісії з проблем молоді, до складу яких входять батьки, вчителі, активісти Комітетів захисту революції, представники поліції. У центрі Гавани створено додатковий поліцейський комісаріат, який, зокрема, взяв під контроль найпопулярніші «молодіжні тусовки». Знаменною стала в місті і «туристична поліція» — спецпідрозділ, якому доручено виявляти валютників і проституток у туристичних готелях і класти край їх діяльності.

...Того пізнього вечора, коли в муніципії Плайя стріляли, усього за кілька кварталів від цього місця молодіжна банда вчинила напад на універсам. У різних куточках столиці тишу неодноразово порушувало мотоциклетне ревіння: місцеві рокери, що мріють про японські «Судзукі» і «Хонди», носилися вулицями на німецьких «М-Зет» і чехословацьких «Явах». Можна сказати так: картина досить типова для більшості країн світу. А можна й так: Гавана, на жаль, змінює своє обличчя «сонного міста».

Віктор КУЛІКОВ.

Повертається коза до воза?

Деякі (між іншим, серйозні) дослідники стверджують, що наш славний козацький народ бере свої початки од Кози.

Ні, звісно, не так ото прямолінійно й просто, як у Дарвіна придумано з мавпами, а куди благородніше й складніше.

Кози, здається, про це добре пам'ятають.

В іншому разі — навіщо б їм було при кожній зручній нагоді підкреслювати свою зверхність над нами?

Ну, і ми платимо тим же.

Яке вже тут родичання!

Змалку привчаємо самих себе до того, що Коза-дереза — вреднюща. Підростаючи, примовляємо ще жорсткіше: «Милується, немов чорт «козенням». Втішаючи себе у якомусь випадку, кажемо: «Нічого, ще прийде коза до воза!». Навіть п'яниці — й ті придумали, слід віддати їм належне, дуже точний фразеологізм — «водити козу». Хоч коза тут і ні при чому, бо не п'є горілки.

...А люди у наших селах все старіють, корів їм тримати все важче, і при дворах стає все більше кіз.

Що це означає?

Можливо — відновлення прадавніх родових начал?

Отже, таки ще прийде коза до нашого воза?

Фото
Миколи
ТКАЧІВСЬКОГО.
Івано-Франківська область.

ЧИ ПОТРІБНА СИРОТІ КВАРТИРА?

Його дитинство пройшло без батька й без матері. Не балували його путівками до «Артеку». Не знав щедрих спонсорів, не отримував допомоги з благодійних фондів. Закінчив школу. Відслужив армію. А свого гнізда нема...

Не кожному розкажеш про свої біди. Не звертався б Олександр і до редакції, якби не змусили обставини. Але все, як кажуть, по порядку.

Коли Сашкові було чотири роки, сім'ю покинув батько. Через два роки померла мати. Якийсь час хлопчик був у баби Галі в селі Вишневому на Дніпропетровщині. Але баба була стара й немічна. Тому сироту на виховання взяла мамина сестра — Лідія Марківна Кротова, що проживає у Глевасі Васильківського району Київської області.

Тьотя мала ще своїх двох дітей. Але ставилась до племінника дуже добре. Фактично вона стала йому другою матір'ю. Віддала в хорошу школу, неподалік якої був аеродром. Хлопчик із захопленням спостерігав, як у небо злітають літаки. І в нього з'явилося велике бажання після закінчення школи стати льотчиком. Але лікарі не дозволяли.

Чи то велике бажання здійснити свою мрію, чи, може, тому, що друга медична комісія не була такою суворою, але пізніше Олександр все-таки вступив до авіаспортивного клубу ДТСААФ у Києві.

А потім була армія. Тітка, наче рідна мати, зустрічала його після закінчення служби. Думала Лідія Марківна, звичайно, й про те, що юнакові не вік холостякувати. А щоб завести сім'ю, потрібні житлові умови. От і вирішила тітка свою квартирну чергу переоформити на племінника.

У Київській обласній психіатричній лікарні № 1, де працює Л. Кротова, підтримали її прохання. І в листопаді 1990 року профспілковим комітетом облпсихлікарні Кротову зняли з квартобліку, одночасно вирішили замість неї, як і просила Кротова, на чергу поставити племінника — О. Слєсарєва.

Однак у Глеваській селищній Раді народних депутатів Слєсарєву відмовили в постановці на квартоблік, порадивши йому вимагати житло в Олександрії Кіровоградської області, де жила мати. Там вона померла в 1976 році.

Але, по-перше, в матері не було житла. Вона наймала «куток», коли жила і працювала в Олександрії. По-друге, ось уже понад п'ятнадцять років Олександр прописаний і живе у Глевасі Васильківського району Київської області. Тут закінчив десять класів загальноосвітньої школи. Звідси призивався в армію.

Мабуть, не тільки юристи знають: звідки призивався, туди й маєш повернутися і там повинні забезпечити житлом. Однак це тільки стороннім на перший погляд усе просто. А в дійсності хлопець-сирота фактично не має ні квартири, ні близьких перспектив її одержати. Правда, тітка його не виганяє на вулицю. Але він сам розуміє, що вона хоч на старість повинна мати нормальні умови. Та й сестра збирається заміж...

Що означає — бути тягарем? Навіть серед добрих людей.

Одна радість — аероклуб. Там його дуже поважають друзі-колеги. Там здійснилась його мрія: він став авіаційним техніком четвертого розряду.

З виробничої характеристики:

«Слєсарєв О. Е., працюючи в Київському аероклубі ДТСААФ УРСР імені О. К. Антонова, зарекомендував себе працелюбним, грамотним техніком. Освоїв декілька типів планерів. Успішно поєднує трудову діяльність із спортом. Виконав норму кандидата в майстри спорту СРСР, є членом збірної команди Київської області з планерського спорту».

Хотіла Л. Кротова, як краще, а вийшло так, що й племінника не поставили на квартирний облік, і її зняли з черги. І ніде не доб'єшся правди. Куди не поткнися, скрізь відповідають: усе законно.

Перший заступник голови виконкому Васильківської міської Ради народних депутатів В. Пожар пояснює: «У зв'язку з тим, що громадянка Кротова Л. М. забезпечена упорядкованою квартирою достатнього розміру (25,9 квадратних метра на три чоловіки), постановці на чергу для поліпшення житлових умов вона не підлягає».

Навіть якщо погодитися з цим, м'яко кажучи, спірним питанням, то чому його невирішення щодо однієї людини має обов'язково тягти за собою позбавлення права на житло іншої?

Здавна в народі пам'ятають: кривдити сироту — великий гріх. Мабуть, про це не знають ні в Глеваській селищній Раді, ні у Васильківському міськвиконкомі. Замість того, щоб допомогти юнакові, вони роблять усе навпаки.

«Відповідно до ст. 71 Житлового кодексу Української РСР, пише заступник голови виконавчого комітету Васильківської міської Ради народних депутатів А. Андріянов, гр. Слєсарєву О. Е. (опікуном якого була гр. Кротова Л. М.), жила площа має бути надана після повернення від опікуна за останнім місцем постійного проживання, тобто в м. Олександрії Кіровоградської області».

Цікаво: чи це товариш Андріянов сам заплутався, чи когось хоче ввести в оману? Справа в тому, що відповідно до статті 71 Житлового кодексу УРСР, жиле приміщення зберігається за тимчасово відсутнім наймачем або членами його сім'ї понад шість місяців. Мається на увазі, зокрема, перебування на дійсній військовій службі.

Отже, Олександрія тут ні при чому. Бо, по-перше, вона не була «останнім місцем постійного проживання» Слєсарєва, по-друге, на військову службу він був призваний з селища Глевахи, де жив у тітки і поки що змушений там залишатись, бо нема де дітися. Тут, під Києвом, і аероклуб ДТСААФ, де він постійно працює.

Прикрим є й інше: у розбурханому шумі милосердних акцій іноді переважають модні жести. Нікому й на думку не спало сказати добре слово (за винятком Олександра) жінці, яка, по суті, стала другою матір'ю сироті. А коли порушила питання про поліпшення житлових умов, дбаючи більше про юнака, ніж про себе, чиновники, вважай, відштовхнули її, заявивши: «Рішенням профкому Київської обласної психіатричної лікарні № 1 від 10.12.79 р. (протокол № 6) гр. Кротова Л. М. безпідставно поставлена на квартирний облік за місцем роботи».

Не сумніваюсь, що В. Пожар суворо стоїть на сторожі закону. Коли так, то він пам'ятає, що при вирішенні питання про взяття на квартоблік відповідно до статті 39 Житлового кодексу Української РСР «до уваги беруться рекомендації трудового колективу». Чому ж тоді так агресивно відхиляється рішення трудового колективу Київської обласної психіатричної лікарні № 1?

Не думаю, що заступник голови виконкому Васильківської міськради А. Андріянов забув, що відповідно до статті 31 «жилі приміщення надаються громадянам, які постійно проживають у даному населеному пункті». Чому ж ви, товаришу Андріянов, постійного жителя селища Глевахи відсилаєте в Олександрію?

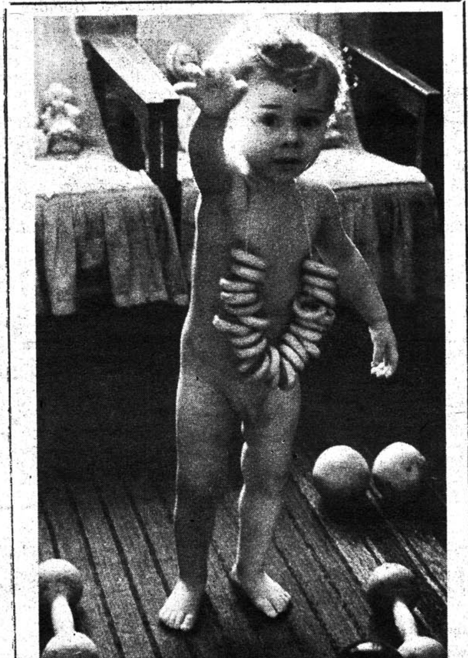
А, може, вам, товариші Пожар, Андріянов та інші, не морочити б голову ні собі, ні О. Слєсарєву, а розгорнути названий кодекс, де стаття 46. А там записано, що такі громадяни, як Слєсарєв, не просто мають право на житло, а ще й поза чергою: «Поза чергою жиле приміщення надається... особам, які повернулися від родичів, опікуна чи піклувальника... коли це зв'язано з переїздом в іншу місцевість».

Може, це недостатньо переконливо? Тоді загляньмо в «Правила обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов, надання їм жилих приміщень в Українській РСР», затверджені постановою Ради Міністрів УРСР та Укрпрофрадою від 11 грудня 1984 р. № 470.

У ст. 46 (пункт 3) Правил сказано: поза чергою жилі приміщення надаються «особам, які повернулися з державного дитячого закладу, від родичів, опікуна чи піклувальника, за неможливості повернення займаного раніше жилого приміщення. Жилі приміщення вказаним особам надаються виконавчим комітетом Ради народних депутатів за останнім постійним місцем проживання».

Отже, високошановні товариші, не підрізайте крила молодому авіатехнікові.

Володимир ОЛЕФІРЕНКО,
спеціальний кореспондент «Голосу України».

Ні, цей хлопчик не сирота. Просто цікаво — а в якій квартирі він житиме? У тій, обіцяній 2000 року?

Фото Миколи ПАСІЧНИКА.

ЮРИДИЧНА КОНСУЛЬТАЦІЯ

За яких умов призначаються пенсії за віком трактористам за новим пенсійним Законом? — запитує тов. Шевчук з Бориспільського району на Київщині.

Згідно з пунктом «в» ст. 14 Закону СРСР від 15 травня 1990 року «Про пенсійне забезпечення громадян в СРСР» трактористи-машиністи, безпосередньо зайняті у виробництві сільськогосподарської продукції в колгоспах, радгоспах, інших підприємствах сільського господарства, — чоловіки мають право на пенсію за віком після досягнення 55 років і з загальним стажем роботи не менше 25 років, з них не менше 20 років — на зазначеній роботі.

Відповідно до роз'яснення Держкомпраці СРСР і Секретаріату ВЦРПС від 23 серпня 1990 року до трактористів-машиністів, безпосередньо зайнятих у виробництві сільськогосподарської продукції, належать працівники, які оформлені на роботу як трактористи-машиністи, мають відповідне посвідчення, постійно зайняті на тракторах та інших самохідних сільськогосподарських машинах упродовж повного сезону сільськогосподарських робіт у рослинництві і тваринництві.

Трактористам - машиністам, які відпрацювали повний польовий період на тракторах та інших самохідних сільськогосподарських машинах, весь рік роботи зараховується до стажу, що дає право на пільгову пенсію, і в тому разі, якщо в міжпольовий або міжсезонний період вони виконували інші роботи (на стаціонарних і причіпних установках та агрегатах, по ремонту сільськогосподарської техніки, на тваринницьких фермах і т. ін.) — пункт 1 зазначеного вище роз'яснення.

Трактористи - машиністи підсобних сільських господарств, які не мають самостійного балансу і входять до складу промислових, будівельних, транспортних та інших підприємств і організацій, мають право на пільгову пенсію за умов, передбачених пунктом 1 цього роз'яснення.

Трактористам - машиністам, які постійно зайняті на причіпних і стаціонарних установках і агрегатах, пенсії призначаються на загальних підставах (пункт 3).

При зверненні тракториста-машиніста за призначенням пенсії на пільгових умовах адміністрація (правління) господарства подає в органи соціального забезпечення довідку про стаж роботи, що дає право на пільгову пенсію.

Стаж таким працівникам визначається комісією у складі керівника господарства, працівника відділу кадрів, головного бухгалтера і представника профспілкового комітету на підставі відповідних документів.

Викладені правила призначення пенсій за віком трактористам-машиністам вводяться в дію з 1 січня 1992 року.

Семен КАРЛИЦЬКИЙ,
юрист.

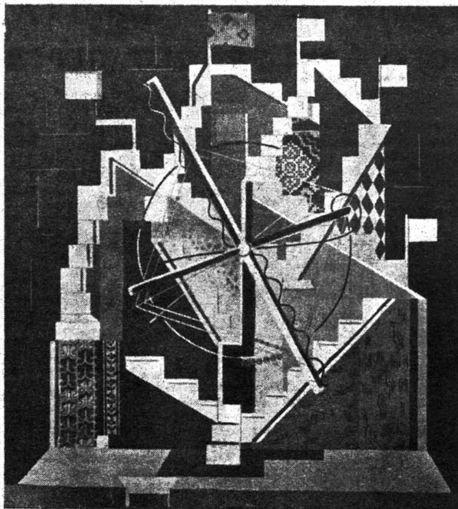
ВІДОМИЙ І НЕЗНАЙОМИЙ НЕЧИТАЙЛО-АНДРІЄНКО

Що ми знаємо про видатного українського художника Михайла Нечитайла-Андрієнка! Відомий у багатьох країнах світу, він для нас залишається «терра інкогніта». А на виставці декораційного мистецтва з приватної колекції М. Лобанова-Ростовського (Москва) художник фігурував як «видатний представник російської культури».

Пропонуємо вашій увазі статтю Володимира Поповича — дослідника й пропагандиста українського мистецтва із Франції, який знав особисто багатьох митців, написав про них чимало цікавих нарисів. Його роздуми про життєвий і творчий шлях Михайла Андрієнка — змістовні, глибокі за аналізом, хоча й позначені суб'єктивними спостереженнями.

Олександр ФЕДОРУК.

У 1982 році в Парижі на 88-му році життя помер Михайло Нечитайло-Андрієнко — один з найвидатніших українських художників, людина надзвичайної інтелігентності, широких знань і великої культури.

У державних народів про майстра такого формату, як він, з'явилися б великі монографії, повний каталог творчості, документальні фільми, передачі по телебаченню, виставка в національному музеї, були б видані масовим тиражем репродукції його творів.

Подібних можливостей вшанувати великого митця ми не маємо, але на нашому поколінні лежить обов'язок зібрати якнайповнішу документацію про його життя й творчість та зберегти хоч частину його мистецької спадщини в громадських і приватних зібраннях. Цей обов'язок тим більш невідкладний, оскільки митець був дуже скромною людиною і не займався саморекламою.

Дорікати за це мистецтвознавцям Києва не можна: їм не дозволялося цікавитись емігрантами. Внаслідок цього українці нічого або майже нічого не знають про еміграційних діячів культури. Щоправда, про Андрієнка з'явилися три невеликі монографії малим тиражем, тому публікації потрапили до рук лише рідкісних у нас шанувальників мистецтва.

Збереження спадщини наших митців у вільному світі має велику вагу для української культури, бо ж цілий ряд образотворчих напрямів нашого століття започатковано саме творами емігрантів (на Україні можна було більш-менш творити вільно до 30-х років, коли соцреалізм ще не остаточно вразив мистецтво). Цінність і оригінальність творів Андрієнка насамперед у віддзеркаленні різних стилів нашого віку — кубізму, конструктивізму, сюрреалізму та абстракціонізму. Художник належав до авангардистів і по-своєму інтерпретував нові напрями. Таких митців у нас небагато. Подібне місце, але в скульптурі, займає О. Архипенко. Інші ж модерністи, зокрема А. Петрицький, В. Єрмилов. О. Богомазів, І. Кавалерідзе. були змушені перейти на соцреалізм, а М. Бойчука та майже всіх його учнів взагалі знищили в 37-му.

Андрієнко почав мистецьку кар'єру замолоду. Ще студентом малював кубістичні композиції й знайомився з театральним мистецтвом. А в 1917 році, по закінченні студії в Петербурзі, повернувся на Україну й деякий час працював для Одеського театру.

Виїхавши в 1920 році за кордон, протягом трьох років працював майже виключно для театрів Бухареста й Праги. Модерні декорації та костюми принесли художнику широкий розголос і добрі гроші, за які мав змогу поїхати до Австрії, Італії, Німеччини, а згодом — до Парижа, де давно мріяв побувати. Там і прожив близько 60 років, які присвятив мистецтву (тільки під час економічної кризи 1930-х років довелося підзаробляти, займаючись ужитковим малярством).

Спочатку малював кубістичні та конструктивістські композиції (олії, наліпки-колажі), які відзначалися сміливими, гармонійними, хоч, може, трохи і строгими формами, сильним ритмом геометричних фігур, надзвичайно вміло віднайденими барвами. Були це зрілі, логічно відпрацьовані твори. І сьогодні вони можуть послужити взірцем найчистішого кубізму та конструктивізму. Досить сказати, що дві картини з цього періоду ввійшли до збірок Національного музею модерного мистецтва в Парижі — Бобург.

На 30-ті роки припадає сюрреалістичний період творчості Андрієнка. Для того, хто звик до сюрреалізму С. Далі чи Р. Магріта, праці Андрієнка, на перший погляд, матимуть не дуже-то «надреалістичний» вигляд, бо в них немає абсурдних композицій, які своєю нелогічністю шокували б глядача.

Сюрреалізм Андрієнка серйозніший і глибший, він грунтується на нереальних, немов нематеріальних, кольорах та на філософському підході до сюжету. Автор надає дрібним речам (мушлі, каменю, старому пню, масці, музичним інструментам) виразу монументальності, чого досі майже ніхто не робив. А такі композиції викликають несподівані враження, що й є метою сюрреалізму.

У другій половині 30-х років Андрієнко якийсь час малював портрети та брав участь у паризьких салонах портретів. Але цей рід мистецтва не дуже цікавив його. І художник починає малювати краєвиди Парижа, трактовані у дусі постімпресіонізму. Намалював багато, відтворив «старий Париж», з якого, до речі, вже небагато залишилося сьогодні. Ці краєвиди сповнені поезії, ліризму, вони прекрасно відтворюють специфічну атмосферу столиці Франції. Їх можна ставити на рівні картин славних паризьких пейзажистів — М. Утріля й А. Марке.

Особливо цікаві його зимові краєвиди, яких небагато у французькому пейзажному малярстві.

Чимало намалював митець під час поїздок до південної Франції (біля Тулузи). Сільські краєвиди, радісні образи містечок, залитих жарким сонцем півдня. Із закордонних подорожей (Італія, Іспанія, Голландія) Андрієнко привіз десятки пейзажних акварелей, які свідчать про багатогранне обдарування автора, бо він зумів віднайти найбільш типові архітектурні об'єкти та колорит баченого.

Наприкінці 50-х років Андрієнко присвятився студіям абстрактного малярства. Нові абстрактні композиції, як і твори періоду конструктивізму й театрального мистецтва, були високо оцінені французькими знавцями й колекціонерами.

Однак цей абстрактний період не довго тривав, бо Андрієнко постійно шукав нових засобів вираження. Останні його праці являли собою фігуральні композиції із сильно стилізованими, майже напівабстрактними людськими фігурами. Автор відображував у них символічною мовою як професії, так і характери людей.

Та Андрієнко не лише талановитий та оригінальний художник. Його літературний доробок — новели та оповідання, друковані в журналі «Сучасність» — вважають найсильнішою українською прозою останніх десятиліть.

Михайло Нечитайло-Андрієнко народився 29 грудня 1894 року в Одесі. Але своїм рідним містом вважав Херсон, бо там пройшли дитинство і молодість митця. Тому в багатьох публікаціях місцем народження вказано Херсон.

Предки художника походили з Чернігівщини, де належали до козаків та козацької старшини.

Від грудня 1923 року й до самої смерті (12 листопада 1982 року) Андрієнко постійно жив у Парижі. Він брав участь у збірних виставках українських митців у різних містах Європи, мав кілька індивідуальних виставок. Його твори демонструвалися на кількох міжнародних виставках модерного мистецтва. Як театральний художник він оформив понад 10 п'єс (Одеса, Бухарест, Прага, Париж).

Твори Андрієнка зберігаються в музеях Львова, Парижа, Лондона, Відня, Нью-Йорка та в українських збірках світу.

Володимир ПОПОВИЧ.

Париж.

Цінність і оригінальність творів Андрієнка насамперед у віддзеркаленні різних стилів нашого віку — кубізму, конструктивізму, сюрреалізму та абстракціонізму. Художник належав до авангардистів і по-своєму інтерпретував нові напрямки. Таких митців у нас небагато. Подібне місце, але в скульптурі, займає О. Архипенко. Інші ж модерністи — зокрема А. Петрицький, В. Єрмилов, О. Богомазів, І. Кавалерідзе — були змушені перейти на соцреалізм, а М. Бойчука та майже всіх його учнів взагалі знищили в 37-му.

На знімках: репродукції картин Михайла Нечитайла-Андрієнка **«Антена»** та **«Дівчата»**.

ПРИРОДА ЧИ «СЕРЕДО

ПРОДОВЖУЄМО ОБГОВОРЕННЯ ПРОЕКТУ ЗАКОНУ УРС

«ПРО ОХОРОНУ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИ

На відміну від релігії, економіку в нас ще не відокремлено від держави, і з цієї причини давати Раді Міністрів законні підстави затверджувати програми, виносити рішення, визначати режими, координувати діяльність у галузі охорони природи аж ніяк не доцільно. Не можна цього доручати й Держкомекології УРСР доти, доки він залишається у складі Ради Міністрів республіки, а не переведений у підпорядкування Верховній Раді.

Нема що й казати про причетність місцевих Рад до охорони природи. Завдяки кому, як не місцевим Радам, набудовано тисячі антиекологічних підприємств? Це ж вони надозволяли відомствам та їхнім проектантам будувати будь-де. А тепер їм же передати ще й охорону природи?

Загалом проект справляє враження еклектичного документа, в якому безсистемно викладено все, що тільки можна було згадати. А тому він — не бездоганний.

На нашу думку, неправильна сама назва проекту, в якому природу зведено до рівня «середовища», та ще й зроблено його «навколишнім». Між тим природа є самодостатньою системою, якій людина заважає існувати. Закон має бути стислим і не допускати подвійних тлумачень та юридичної невизначеності як у ньому самому, так і у вторинних природоохоронних законах.

Якщо ж автори все-таки наполегливо намагаються охопити в одному законі і природу, і навколишнє середовище, то слід було його назвати «Закон про основи законодавства в галузі врятування природи та оздоровлення навколишнього середовища».

Недолік запропонованого проекту Закону в тому, що він має суто господарський, споживацький характер.

Замість «природи» текст пістрявіє виразом «природні ресурси» так, начебто природна система позбавлена саморегуляції, самооновлення, самоочищення, а лише «чекає», коли її використають у вигляді «ресурсу».

Рясніє текст терміном «раціональне природокористування», хоча автори не дають йому ніякого визначення.

На відміну від релігії, економіку в нас ще не відокремлено від держави, і з цієї причини давати Раді Міністрів законні підстави затверджувати програми, виносити рішення, визначати режими, координувати діяльність у галузі охорони природи аж ніяк не доцільно. Не можна цього доручати й Держкомекології УРСР доти, доки він залишається у складі Ради Міністрів УРСР, а не переведений у підпорядкування Верховній Раді УРСР. Рада Міністрів логічно не в змозі поєднувати економічні та антагоністичні їм екологічні інтереси.

Найсильнішим виразом є «берегти природу». На Україні ми досягли вже такої межі, що природу треба «відтворювати» й «рятувати», бо вже в багатьох місцях навіть не залишилося того, що треба «берегти».

Насторожує прагнення авторів проекту до «єдності», особливо до «єдиної науково-технічної політики» в галузі охорони природи. Це було б непогано, якби цю єдність забезпечував Держкомекології УРСР, виведений з-під опіки виробничників. До того ж у розділі І немає визначення поняття про «єдину» політику.

Дивним видається твердження у статті 23, за якою державна екологічна експертиза з боку Держкомекології та її органів має бути «незалежною». Такою вона стане, мабуть, тільки тоді, коли й сам Держкомекології стане незалежним, але про те жодного слова у проекті.

Ще одними термінами проекту є «шкода» і «забруднення» природи. Але чому немає таких понять, як «руйнування» та «відновлення» природи?

Прагнучи єдності в усьому, автори проекту намагаються нав'язати єдині по всій території УРСР нормативи забруднення. Але чому не регіональні нормативи? Адже, скажімо, Полісся істотно відрізняється від Донецько-Криворізького басейну.

Створюється враження, що «єдність» у всьому набула характеру концептуального принципу, бо заклики до неї не обминули й сам процес нормування шкідливих чинників. Виявляється, «незалежний» Держкомекології має не просто затверджувати нормативи, а ще попередньо «встановлювати» та «вводити». Отож, буде досягнута повна «єдність».

Не дає авторам спокою ота «єдність»! Вони знайшли природні ресурси навіть у природно-заповідних фондах (?!) (стаття 36, абзац 4). Чи не нагадує це «мисливсько-заповідні господарства»? Чи можна повірити в те, що будь-яке заповідне місце може зберегтися як таке, коли раптом стане господарством, та ще й мисливським на втіху можновладцям?

Начебто логічно сподіватися, що найперший природоохоронний закон республіки мав би викликати в душах людей природолюбну турботу, коли вже трапилася надзвичайна екологічна ситуація (стаття 56). Та що турбує авторів? Їх бентежить, що за такої ситуації неможливе «ведення господарської діяльності». При цьому ще «неможливе проживання», але чиє? Людей чи й звірів, про яких автори забули? У ситуації не забуто про «необоротні зміни в навколишньому середовищі». Знову середовище, знову навколишнє... Видається, що природа мусить за цим законом зникнути геть!.. А до того ж хіба немає в нашій природі необоротних змін уже сьогодні? І чи не є вся українська місцина ареною «надзвичайної екологічної ситуації»? Невже автори не свідомі цього факту?..

Нарешті! Таки згадали про природу — аж у статті 54, у якій вказали про види рослин і тварин, які зникають. Чи не запізно і чи не надто далеко, коли сила-силенна видів не просто «зникає», а вже зникла?

«Масове скупчення» звірів автори проекту помітили, а от чомусь не помітили того, що хижаки не можуть утворювати «масових скупчень», а вони ж є дуже важливою ланкою в природних трофічних (харчових) ланцюгах та біоценозах. Хижаки є санітарами тваринного світу, і хто б мав подбати про них, як не творці закону про охорону природи?

Важливим елементом концепції, звичайно, має бути ставлення до природоохоронної громадськості. Як виявилося, автори проекту намагаються «залучати громадян» до природоохоронної діяльності, а як бути в тих випадках, коли ніким незалучені громадяни самі захочуть охороняти природу? То чи не краще було б сказати про виняткове право громадян на охорону природи?

Із статті 32 дізнаємося, що положення про громадський контроль має затверджувати не хто інший, як Держкомекології УРСР. А може, більш по-громадському було б, якби положення ухвалили на демократично скликаних українських зборах природоохоронців, а завдання Держкомекології полягало б лише в тому, аби зареєструвати оте положення згідно з чинним законодавством про громадські організації?

Нічого й казати про причетність місцевих Рад до охорони природи. Завдяки кому, як не місцевим Радам, набудовано тисячі антиекологічних підприємств? Це ж бо вони надозволяли відомствам та їхнім проектантам будувати будь-де. А тепер їм же передати ще й охорону природи? Спершу місцеві Ради слід підготувати до природоохоронної діяльності.

Дуже полюбляють автори законопроекту вираз «у порядку, встановленому законодавством УРСР». Та за яким концептуальним принципом мають природоохоронці звертатися до чинного законодавства, в багатьох статтях проекту залишається неясним. Невже наше законодавство таке досконале, що сумнівів тут не залишається, і все вирішується досить просто?

Важливою ланкою є штрафи та стягнення. Та пропонований законопроект залишив це навіть взагалі поза будь-якою концепцією. Про це довідуємося, читаючи розділ X. Коли розглядається «економічний механізм забезпечення охорони навколишнього природного середовища», то за перевищення лімітів платежі стягуються з прибутку (стаття 37), а якщо подивитися в розділ XV («Відповідальність за порушення природоохоронного законодавства»), то за перевищення лімітів порушник підлягає притягненню до відповідальності, навіть до кримінальної (стаття 58).

Тепер неважко здогадатися, чому в засобах масової інформації законопроекту не передувала концепція. Якби її опублікували, то усім би стало зрозуміло, що прагненням авторів проекту було законодавчим чином зафіксувати існуюче протиприродне становище з охороною природи. То невже Президія Верховної Ради погодиться на те, аби пропонований законопроект розглядали на пленарному засіданні?

Логічно вимагати, щоб засоби масової інформації опублікували ще й інші природоохоронні законопроекти. А такі є. Після їх тривалого обговорення в пресі можна приступити до розгляду проектів у комісіях. Мова може йти лише про альтернативні (!) законопроекти. Тільки за цієї обов'язкової умови припустимо говорити про те, що Верховна Рада дійсно віддала пріоритет екології перед економікою.

Тепер, покритикувавши законопроект Комісії з питань екології та раціонального природокористування Верховної Ради
мося трохи
них пропози
ли до комісії

1 лютого
зеті «Голос
надруковано
ниці та В.
кон законі
вимоги: Пр
статус приро
конодавства»
дені авторам
у том' що
закон ні
гічний кодек
вивати поло
ції про держ
тет України
значальну
природоохор
чого акта ре
ного від ря
чого закону
дії) задля р
няття серії
них законів.

Але лише
погодитися з
ням авторів,
кодекс має
на «принцип
ку» — ф
принципі, сх
році Ген
єю ООН.
принцип год
людей, не по
основ: поч
сумлінн —
у сусп в
док ва гог
нулого.

Перш ні
дотриманні
го розвитку
слід було б
го попередн
родження е
ління, що
нашому н
сивої давн
можна відр
юридичних,
скажімо, вт
фічних та
хоча й вони
чені. Такі
мають вест
ня українсь
найвищо
суб'єкта

Якби це
то хіба тр
що пишуть
статті, а с
більська
навчила н
рядка наш
ставленню
ни навколи
ща»? Саме
комісією з
суті борот
а не прич
економічно

Автори ст
но наголош
ках держав
формується

Немає п
ти проти т
що «головн
гресуючого
середовища
но орієнто
розвиток».
ні своєї св
ня люди
«розвиток»
вони подіб
що з дити
кодекс еко
ня або ж

Ніхто (
вах) не
«право ма
жити в зд
щі, право в
ятливе дл
мічного р

ЗАШМОРГ НА ШИЇ ПРИРОДИ, або «ПРИШВАРТУВАЛИСЯ»... Фотодиптих Олекси ВАЩЕНКА.

...А ЧИ «СЕРЕДОВИЩЕ»?

...О ОБГОВОРЕННЯ ПРОЕКТУ ЗАКОНУ УРСР ...КОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА»

...допускати подвійних тлумачень та юридичної невизначеності як у ньому самому, так і у вторинних природоохоронних законах.

Якщо ж автори все-таки наполегливо намагаються охопити в одному законі і природу, і навколишнє середовище, то слід було його назвати «Закон про основи законодавства в галузі врятування природи та оздоровлення навколишнього середовища».

...ься тверд-
...3, за якою
...на експер-
...комекології
...бути «не-
...вона ста-
... тоді, коли
...логії ста-
...ле про те
...проекті.
...мінами про-
... і «забруд-
... Але чому
...ть, як «руй-
...дновлення»

...сті в усьо-
...у намагаю-
...и по всій
...нормативи
... чому не
...тиви? Ад-
...ся істотно
... Донецько-
...сейну.
... враження,
...всьому на-
...онцептуаль-
...бо заклики
...ли й сам
...я шкідли-
...являється,
...ержкомеко-
...о затверд-
..., а ще по-
...ловати» та
... буде досяг-
...ть».
...ам спокою
...ни знайшли
... навіть у
...их фон-
...6, абзац 4).
...е «мислив-
...подарства»
...и в те, що
...е місце мо-
... таке, коли
...подарством,
...ким на вті-
...?
...о сподівати-
... природо-
... республіки
... в душах
...бну турбо-

ту, коли вже трапилася надзвичайна екологічна ситуація (стаття 56). Та що турбує авторів? Їх бентежить, що за такої ситуації неможливе «ведення господарської діяльності». При цьому ще «неможливе проживання», але чиє? Людей чи й звірів, про яких автори забули? У ситуації не забуто про «необоротні зміни в навколишньому середовищі». Знову середовище, знову навколишнє... Видається, що природа мусить за цим законом зникнути геть!.. А до того ж хіба немає в нашій природі необоротних змін уже сьогодні? І чи не є вся українська місцина ареною «надзвичайної екологічної ситуації»? Невже автори не свідомі цього факту?..

Нарешті! Таки згадали про природу — аж у статті 54, у якій вказали про види рослин і тварин, які зникають. Чи не запізно і чи не надто далеко, коли сила-силенна видів не просто «зникає», а вже зникла?

«Масове скупчення» звірів автори проекту помітили, а от чомусь не помітили того, що хижаки не можуть утворювати «масових скупчень», а вони ж є дуже важливою ланкою в природних трофічних (харчових) ланцюгах та біоценозах. Хижаки є санітарами тваринного світу, і хто б мав подбати про них, як не творці закону про охорону природи?

Важливим елементом концепції, звичайно, має бути ставлення до природоохоронної громадськості. Як виявилося, автори проекту намагаються «залучати громадян» до природоохоронної діяльності, а як бути в тих випадках, коли ніким незалучені громадяни самі захочуть охороняти природу? То чи не краще було б сказати про виняткове право громадян на охорону природи?

Із статті 32 дізнаємося, що положення про громадський контроль має затверджувати не хто інший, як Держкомекології УРСР. А може, більш по-громадськи було б, якби положення ухвалили на демократично скликаних українських зборах природоохоронців, а завдання Держкомекології полягало б лише в тому, аби зареєструвати оте положення згідно з чинним законодавством про громадські організації?

Нічого й казати про причетність місцевих Рад до охорони природи. Завдяки кому, як не місцевим Радам, набудовано тисячі антиекологічних підприємств? Це ж бо вони надозволяли відомствам та їхнім проектантам будувати будь-де. А тепер їм же передати ще й охорону природи? Спершу місцеві Ради слід підготувати до природоохоронної діяльності.

Дуже полюбляють автори законопроекту вираз «у порядку, встановленому законодавством УРСР». Та за яким концептуальним принципом мають природоохоронці звертатися до чинного законодавства, в багатьох статтях проекту залишається неясним. Невже наше законодавство таке досконале, що сумнівів тут не залишається, і все вирішується досить просто?

Важливою ланкою є штрафи та стягнення. Та пропонований законопроект залишив це навіть взагалі поза будь-якою концепцією. Про це довідуємося, читаючи розділ X. Коли розглядається «економічний механізм забезпечення охорони навколишнього природного середовища», то за перевищення лімітів платежі стягуються з прибутку (стаття 37), а якщо подивитися в розділ XV («Відповідальність за порушення природоохоронного законодавства»), то за перевищення лімітів порушник підлягає притягненню до відповідальності, навіть до кримінальної (стаття 58).

Тепер неважко здогадатися, чому в засобах масової інформації законопроект не передавала концепція. Якби її опублікували, то усім би стало зрозуміло, що прагненням авторів проекту було законодавчим чином зафіксувати існуюче протиприродне становище з охороною природи. То невже Президія Верховної Ради погодиться на те, аби пропонований законопроект розглядали на пленарному засіданні?

Логічно вимагати, щоб засоби масової інформації опублікували ще й інші природоохоронні законопроекти. А такі є. Після їх тривалого обговорення в пресі можна приступити до розгляду проектів у комісіях. Мова може йти лише про альтернативні (!) законопроекти. Тільки за цієї обов'язкової умови припустимо говорити про те, що Верховна Рада дійсно віддала пріоритет екології перед економікою.

Тепер, покритикувавши законопроект Комісії з питань екології та раціонального природокористування Верховної Ради УРСР, звернімося трохи до конструктивних пропозицій, які надходили до комісії.

1 лютого 1991 року в газеті «Голос України» було надруковано статтю Ю. Туниці та В. Огоночена «Закон законів — екологічні вимоги: Про концепцію і статус природоохоронного законодавства». Докази, наведені авторами, переконують у том[illegible] що дійсн[illegible] потрібен закон [illegible]онів, се[illegible] Екологічний кодекс, що має розвивати положення Декларації про державний суверенітет України й відігравати визначальну роль основного природоохоронного законодавчого акта республіки (відмінного від рядового господарчого закону безпосередньої дії) задля розробки і прийняття серії природоохоронних законів.

Але лише умовно можна погодитися з тим твердженням авторів, що Екологічний кодекс має бути побудовано на «принципі сталого розвитку» — фундаментальному принципі, схваленому в 1987 році Ген[illegible] Асамблеєю ООН. [illegible]ому, бо цей принцип годиться лише для людей, не позбавлених певних основ: почуття обов'язку, сумління — почаст[illegible] відсутніх у сусп[illegible] Укр[illegible] внаслідок важкого історичного минулого.

Перш ніж наполягати на дотриманні «принципу сталого розвитку» для України, слід було б поставити до нього попередню умову про відродження екологічного сумління, що було притаманне нашому народові з глибин сивої давнини. Тепер його можна відродити тільки на юридичних, а не якихось, скажімо, втрачених етнографічних та подібних засадах, хоча й вони зовсім не виключені. Такі юридичні шляхи мають вести до проголошення української природи як найвищого суп[illegible] людини суб'єкта [illegible]ава.

Якби це було не потрібно, то хіба трапилося б те, про що пишуть автори згаданої статті, а саме, що чорнобильська трагедія «ще не навчила нас я к і с н о (розрядка наша.— **Авт.**) новому ставленню до проблем охорони навколишнього середовища»? Саме запропонований комісією законопроект «є по суті боротьбою з наслідками, а не причинами погіршення екологічної ситуації».

Автори статті цілком слушно наголошують на обов'язках держави. Але з кого формується держава?

Немає підстав заперечувати проти твердження авторів, що «головною причиною прогресуючого погіршення стану середовища... є... неправильно орієнтований економічний розвиток». Але на якому рівні своєї свідомості й сумління люди планують такий «розвиток»? І чи припинять вони подібне планування, якщо з дитинства не засвоять кодекс економічного сумління або ж сумління взагалі?

Ніхто (принаймні на словах) не піддасть сумніву «право майбутніх поколінь жити в здоровому середовищі, право всіх людей на сприятливе для життя й економічного розвитку природне середовище». Та чи вистачить у нинішніх поколінь достатнього рівня екологічного та батьківського сумління в їхньому ставленні до прийдешніх поколінь?

На думку авторів, «обов'язок держави встановлювати норми охорони навколишнього середовища». Держава, між іншим, те саме й робить, але, знову-таки, з кого формується держава, чиї інтереси вона віддзеркалює? На нашу думку, державу необхідно відлучити від «встановлення норм», а залишити їй лише функцію їх затвердження. Встановлення норм є функція не держави, а суто наукова. Тож встановлювати норми мають незалежні наукові колективи, вільні від будь-яких зобов'язань щодо існуючих і майбутніх адміністративних структур, серед них і науково-дослідницьких. Еколого-гігієнічна норма має бути підсумком творчої наукової думки, а не результатом того, що держава спроможеться «встановлювати» її.

Таким чином, ми дійшли висновку, згідно за яким «принцип сталого розвитку», розроблений Міжнародною комісією з питань навколишнього середовища та розвитку (МКНСР), мав би лягти на попередньо оброблений грунт. Бо інакше ми знову будемо пасти задніх, приймаючи «основні юридичні норми, рекомендовані Генеральною Асамблеєю ООН для законотворчої роботи» в галузі збереження навколишнього середовища як причину, в той час як ці юридичні норми насправді є наслідком довготривалого попереднього розвитку міжнародного співіснування націй.

Цілком зрозуміло, що ми в жодному разі не повинні погоджуватися на те, аби Екологічному кодексові передував будь-який природоохоронний закон, прийнятий на рівні рядового господарського закону прямої дії, яким є закон комісії Верховної Ради, й наполягати тільки на тому, щоби Екологічному кодексові передував закон (або стаття кодексу) про проголошення української природи найвищим суб'єктом права.

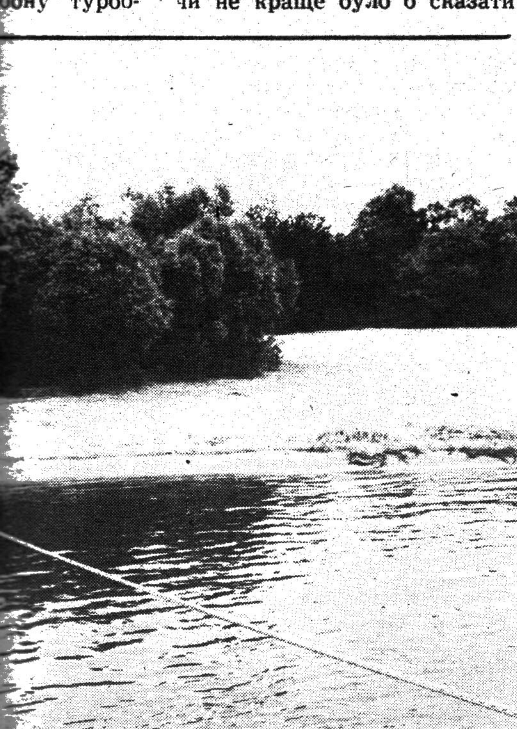
Але, на нашу думку, є ще одна пропозиція, яка може видатися слушною й конструктивною авторам законопроекту, бо не зачіпатиме їх самолюбства та гідності. Ідеться про те, щоби, загалом нічого майже не міняючи у ньому, надати йому саме **природорятівної** системності. Це завдання автори цієї статті могли взяти б на себе, залучивши також фахівців з теорії систем, ноосфери, екологів — саме таких фахівців, які мають багаторічний досвід рятування природи на Україні.

Віктор СВАТКОВ,
старший науковий співробітник Республіканського наукового гігієнічного центру МОЗ УРСР.

Олекса ЩИРИЦЯ,
голова секції охорони надр Українського товариства охорони природи.

Вадим ФЕДОРОВСЬКИЙ,
член правління Українського товариства охорони природи.

Михайло ДЕМЧИШИН,
зав. відділом Інституту геологічних наук АН УРСР.

Фотодиптих Олекси ВАЩЕНКА.

За металургійним заводом імені Петровсько... минулих заслуг збережено право щоденно на... бе гудком. Але вже більше п'яти років гудо... дніпропетровців тривожно. Логічно було спод... стави для хвилювань мали швидко й давно в... справді, саме тепер вони загострилися, викл... зливу суперечок та емоцій.

А пов'язують цю «неприємність», як не при... ними діями теперішніх народних депутатів мі... туація подається так, що вони, мовляв, знен... сплутали грішне з праведним.

Як же примудрилися «влипнути» нові деп... покладалися неабиякі надії? У тому числі й ... ред яких і історія із заводом імені Петровсь...

ЗАГАЛОМ історія цього підприємства довга — більш як століття. Стара, дуже старезна Петровка. І принаймні останні двадцять — тридцять років істотно не мінялася. Отож з точки зору екології вже не витримує ніякої критики. Є вражаючі цифри, чим і скільки забруднює навколишнє середовище. Ще страшніша статистика захворювань дорослих і дітей, які мешкають навколо підприємства. А за сто років Петровка опинилася посеред міста, навіть одразу кілька нових мікрорайонів виросло не десь, а поряд з нею. Петровка нині, коротше, як більмо на оці, яке нарешті прозріло.

Якщо покласти руку на серце, то першим схаменувся Мінчормет. Інша річ, що керувався аж ніяк не благородними пориваннями рятувати дніпропетровців від кіптяви, чаду і бруду, а тільки потребою нарощувати виробництво металу. Я вже, до речі, років п'ятнадцять намагаюся з'ясувати, скільки цього металу нам треба. Та ніхто не знає, «але більше, ніж торік — це точно», — кажуть, наче знущаються. То не дивно, що у даному випадку Мінчормет почав безсоромно хитрувати.

Ще на початку 80-х років кращі сили науковців і спеціалістів підготували генеральну схему розвитку галузі на близьку і віддалену перспективу. Вона передбачала поступове виведення з ладу екологічно шкідливих цехів на Петровці. А тепер неждано-негадано надійшов «подарунок» — документ, останні слова якого цитую дослівно: «Всі раніше розроблені пропозиції і міркування проектних інститутів щодо реконструкції заводу імені Петровського відміняються. Міністр С. В. Колпаков».

Коли одне відміняється, щось інше, ясна річ, пропонується. За цим разом, по суті, нав'язувалося. Бо ідею залишити тільки прокатне виробництво похапцем відпихнули, наче її й не було. Натомість вимагали зберегти весь металургійний цикл, обіцяючи модернізувати доменне та побудувати нове киснево-конвертерне виробництво. Не вмер би, коротше, Данило, так болячка задушила: в обгортці «оновленого» підсовувалося те ж саме місіньке.

Мушу добрим словом згадати депутатів обласної та міської Рад попереднього скликання — вони зуміли постояти за людей. Зажадали, приміром, авторитетної екологічної експертизи варіанту реконструкції, за яким зберігалися домни і мартени. Експертиза винесла невтішний, сумний присуд. Двічі, здається, запрошували провідних учених з Москви та Києва, влаштовували і наукові «баталії». Насамкінець винесли свої міркування-домагання на сторінки місцевої преси. Вагалися? Напевно. Сказати «ні» шкідливому виробництву — накликати на себе шквал нарікань...

Та саме це обласна Рада,

кінець кінце...
ньо, твердо і...
Шо тут зч...
чатку примча...
чормету СРС...
Ради Міністр...
кручували рук...
ним дніпроп...
макам». До те...

А... АБО...

ти почав і кол...
гів: нас, мовл...
прохідну безр...
писали навіть...
Горбачову: «М...
кі органи міс...
блокують най...
но вигідний в...
рукції, вимага...
з експлуатації...
чей і сталепл...
гатів, а по ...
ції заводу...».
Так трагічн...
виставивши з...
депутатів за ...
нехороших. О...
в обласному ...
конавчих ком...
тверджено: п...
руйте, поступ...
хоче. І край.
Ось і наста...
ся у наші дні...
страсті давно ...
го громадськ...
жала, що ко...
но — відтак ...
на прийнято.
серед неба, я...
яснішало: тор...
га сесія «нов...
дала згоду на...
за отим «безб...
том,. адже п...
че відхилили...
ли, виходить,...
грізним і нев...
чорметом? У...
цію городян?
То не випа...
паді третя се...
ної Ради, р...
логічне стано...
рішення «вої...
щодо Петров...
за потрібне ...
ось рішення ...
з міськради...
«У зв'язку з ...
ливою ситуац...
рішення... пр...
реконструкції...
заводу імені...
талургійного ...
ти доцільною...
за екологіч...
том».
Знайома п...
тівку на одно...
ло». Маємо ...
тів» за нов...
до раніше в...
додалася, н...
жаль, «війна...
цевому рівні.
Аби з'ясув...
спалахнула, ...
голови міськр...
тійної комі...
навколишньог...
В. Павлова.
Олексійович ...
що, мовляв,...
ради... не зов...
зрозуміли і ...
ласні депутат...
уважно читає...

ГОЛОС України

...ВИЩЕ»?

...Р ...ЩА»

УРСР, зверні-
о конструктив-
й, які надходи-

991 року в га-
України» було
статтю Ю. Ту-
роноченка «За-
— екологічні
концепцію і
охоронного за-
Докази, наве-
переконують
ійсн отрібен
се Еколо-
що має роз-
ня Деклара-
вний суверені-
відігравати ви-
ль основного
ного законодав-
ублікі (відмін-
безпосередньої
вробки і прий-
природоохорон-

умовно можна
им твердже-
о Екологічний
ти побудовано
сталого розвит-
даментальному
леному в 1987
Асамбле-
бо цей
ься лише для
авлених певних
обов'язку,
част підсутньє
Укр внаслі-
сторичного ми-

наполягати на
ринципу стало-
для України,
ставити до нього
умову про від-
огічного сум-
о притаманне
дові з глибин
Тепер його
ти тільки на
не якихось,
чених етногра-
ційних засадах,
всім не виклю-
дичні шляхи
о проголошен-
природи як
упр людини

ло не потрібно,
лося б те, про
втори згаданої
що чорно-
агедія «ще не
я к і с н о (роз-
Авт.) новому
проблем охоро-
ього середови-
запропонований
нопроект «є по
з наслідками,
ми погіршення
итуації».

цілком слуш-
на обов'яз-
Але з кого
ржава?

ав заперечува-
ження авторів,
причиною про-
іршення стану
... неправиль-
й економічний
на якому рів-
ї сумлін-
нують такий
чи припинять
ланування, як-
а не засвоять
ічного сумлі-
ління взагалі?

аймні на сло-
есть сумніву
чних поколінь
иому середови-
юдей на спри-
иття й еконо-
ку природне

середовище». Та чи вистачить у нинішніх поколінь достатнього рівня екологічного та батьківського сумління в їхньому ставленні до прийдешніх поколінь?

На думку авторів, «обов'язок держави встановлювати норми охорони навколишнього середовища». Держава, між іншим, те саме й робить, але, знову-таки, з кого формується держава, чиї інтереси вона віддзеркалює? На нашу думку, державу необхідно відлучити від «встановлення норм», а залишити їй лише функцію їх затвердження. Встановлення норм є функція не держави, а суто наукова. Тож встановлювати норми мають незалежні наукові колективи, вільні від будь-яких зобов'язань щодо існуючих і майбутніх адміністративних структур, серед них і науково-дослідницьких. Еколого-гігієнічна норма має бути підсумком творчої наукової думки, а не результатом того, що держава спроможеться «встановлювати» її.

Таким чином, ми дійшли висновку, згідно за яким «принцип сталого розвитку», розроблений Міжнародною комісією з питань навколишнього середовища та розвитку (МКНСР), мав би лягти на попередньо оброблений грунт. Бо інакше ми знову будемо пасти задніх, приймаючи «основні юридичні норми, рекомендовані Генеральною Асамблеєю ООН для законотворчої роботи» в галузі збереження навколишнього середовища як причину, в той час як ці юридичні норми насправді є наслідком довготривалого попереднього розвитку міжнародного співіснування націй.

Цілком зрозуміло, що ми в жодному разі не повинні погоджуватися на те, аби Екологічному кодексові передував будь-який природоохоронний закон, прийнятий на рівні рядового господарського закону прямої дії, яким є закон комісії Верховної Ради, й наполягати тільки на тому, щоби Екологічному кодексові передував закон (або стаття кодексу) про проголошення української природи найвищим суб'єктом права.

Але, на нашу думку, є ще одна пропозиція, яка може видатися слушною й конструктивною авторам законопроекту, бо не зачіпатиме їх самолюбства та гідності. Ідеться про те, щоби, загалом нічого майже не міняючи у ньому, надати йому саме **природорятівної** системності. Це завдання автори цієї статті могли взяти б на себе, залучивши також фахівців з теорії систем, ноосфери, екологів — саме таких фахівців, які мають багаторічний досвід рятування природи на Україні.

Віктор СВАТКОВ,
старший науковий співробітник Республіканського наукового гігієнічного центру МОЗ УРСР.

Олекса ЩИРИЦЯ,
голова секції охорони надр Українського товариства охорони природи.

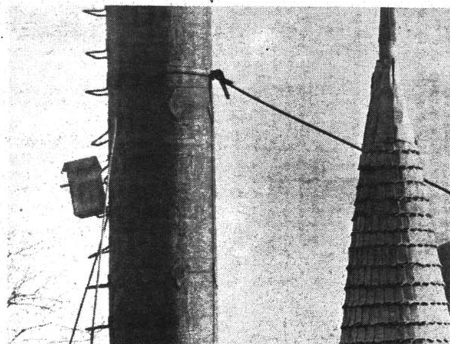
Вадим ФЕДОРОВСЬКИЙ,
член правління Українського товариства охорони природи.

Михайло ДЕМЧИШИН,
зав. відділом Інституту геологічних наук АН УРСР.

За металургійним заводом імені Петровського на знак його минулих заслуг збережено право щоденно нагадувати про себе гудком. Але вже більше п'яти років гудок цей лунає для дніпропетровців тривожно. Логічно було сподіватися, що підстави для хвилювань мали швидко й давно вичерпатися. Насправді, саме тепер вони загострилися, викликавши чергову зливу суперечок та емоцій.

А пов'язують цю «неприємність», як не прикро, з необачними діями теперішніх народних депутатів міської Ради. Ситуація подається так, що вони, мовляв, зненацька взяли і сплутали грішне з праведним.

Як же примудрилися «влипнути» нові депутати, на яких покладалися неабиякі надії? У тому числі й вистраждані, серед яких і історія із заводом імені Петровського.

АБО ПАН, АБО ПРОПАВ

ЗАГАЛОМ історія цього підприємства довга — більш як століття. Стара, дуже старезна Петровка. І принаймні останні двадцять — тридцять років істотно не мінялася. Отож з точки зору екології вже не витримує ніякої критики. Є вражаючі цифри, чим і скільки забруднює навколишнє середовище. Ще страшніша статистика захворювань дорослих і дітей, які мешкають навколо підприємства. А за сто років Петровка опинилася посеред міста, навіть одразу кілька нових мікрорайонів виросло не десь, а поряд з нею. Петровка нині, коротше, як більмо на оці, яке нарешті прозріло.

Якщо покласти руку на серце, то першим схаменувся Мінчормет. Інша річ, що керувався аж ніяк не благородними пориваннями рятувати дніпропетровців від кіптяви, чаду і бруду, а тільки потребою нарощувати виробництво металу. Я вже, до речі, років п'ятнадцять намагаюся з'ясувати, скільки цього металу нам треба. Та ніхто не знає, «але більше, ніж торік — це точно», — кажуть, наче знущаються. То не дивно, що у даному випадку Мінчормет почав безсоромно хитрувати.

Ще на початку 80-х років кращі сили науковців і спеціалістів підготували генеральну схему розвитку галузі на близьку і віддалену перспективу. Вона передбачала поступове виведення з ладу екологічно шкідливих цехів на Петровці. А тепер нежданно-негадано надійшов «подарунок» — документ, останні слова якого цитую дослівно: «Всі раніше розроблені пропозиції і міркування проектних інститутів щодо реконструкції заводу імені Петровського відміняються. Міністр С. В. Колпаков».

Коли одне відміняється, щось інше, ясна річ, пропонується. За цим разом, по суті, нав'язувалося. Бо ідею залишити тільки прокатне виробництво похапцем відпихнули, наче її й не було. Натомість вимагали зберегти весь металургійний цикл, обіцяючи модернізувати доменне та побудувати нове киснево-конвертерне виробництво. Не вмер би, коротше, Данило, так болячка задушила: в обгортці «оновленого» підсовувалося те ж самісінькe.

Мушу добрим словом згадати депутатів обласної та міської Рад попереднього скликання — вони зуміли постояти за людей. Зажадали, приміром, авторитетної екологічної експертизи варіанту реконструкції, за яким зберігалися домни і мартени. Експертиза винесла невтішний, сумний присуд. Двічі, здається, запрошували провідних учених з Москви та Києва, влаштовували і наукові «баталії». Насамкінець винесли свої міркування-домагання на сторінки місцевої преси. Вагалися? Напевно. Сказати «ні» шкідливому виробництву — накликати на себе шквал нарікань...

Та саме це обласна Рада, кінець кінцем, сказала. Мужньо, твердо і однозначно.

Що тут зчинилося? Спочатку примчали гінці з Мінчормету СРСР, слідом — з Ради Міністрів УРСР, «викручували руки» неслухняним дніпропетровцям-«розумакам». До того ж, бунтувати почав і колектив металургів: нас, мовляв, викидати за прохідну безробітними? Написали навіть листа М. С. Горбачову: «Місцеві радянські органи міста та області блокують найбільш економічно вигідний варіант реконструкції, вимагаючи виведення з експлуатації доменних печей і сталеплавильних агрегатів, а по суті — ліквідації заводу...».

Так трагічно все подали, виставивши заодно тутешніх депутатів за недоладних і нехороших. Однак повторно в обласному та міському виконавчих комітетах було підтверджено: помирати... даруйте, поступатися ніхто не хоче. І край.

Ось і настав час перенестися у наші дні. Оскільки пристрасті давно вгамувалися, то громадськість наївно вважала, що конфлікт вичерпано — відтак і жадане рішення прийнято. А тут, як грім серед неба, яке наче вже яснішало: торік у липні друга сесія «нової» міськради... дала згоду на реконструкцію за отим «безбожним» варіантом,. адже попередній рішуче відхилили. Покірно склали, виходить, руки перед грізним і невблаганним Мінчорметом? Уявляєте реакцію городян?

То не випадково у листопаді третя сесія вже обласної Ради, розглядаючи екологічне становище регіону, рішення своїх попередників щодо Петровки не зважила за потрібне скасовувати, а ось рішення молодших колег з міськради... Втім, цитую: «У зв'язку з вкрай несприятливою ситуацією... відмінити рішення... про можливість реконструкції металургійного заводу імені Петровського із збереженням повного металургійного циклу і вважати доцільною реконструкцію за екологічно чистим варіантом».

Знайома пісня? Наче платівку на одному місці «заїло». Маємо сплеск «дебатів» за новим колом, коли до раніше відомих сутичок додалася, на превеликий жаль, «війна законів» на місцевому рівні.

Аби з'ясувати, чому вона спалахнула, я звернувся до голови міськрадівської постійної комісії з охорони навколишнього середовища В. Павлова. Але Василь Олексійович спершу заявив, що, мовляв, рішення міськради... не зовсім правильно зрозуміли і городяни, і обласні депутати. Гаразд, тоді уважно читаємо: «Визнати необхідним опрацювати питання здійснення реконструкції... за будь-яким із варіантів, у тому числі із збереженням повного металургійного циклу при умові забезпечення гранично допустимих викидів (шкідливих речовин. — **Авт.**) згідно з нормативними документами та дотриманням допустимих концентрацій (цих викидів. — **Авт.**) на межі зони заводу з урахуванням міжнародних норм».

Пункт дещо переобтяжений хорошими заувагами та обумовками, тому почасти можна погодитися, що чутки про нього поширилися справді трохи перебільшені, а депутатами обласної Ради був прочитаний не зовсім уважно. Хоч особисто мене завжди дивує, які можуть бути гранично допустимі норми? Норма — то чиста, як сльоза, вода, свіже, як струмок, повітря... Та й без цих міркувань пункт суті майже не міняє: по-перше, рішення, яке повертає проблему на п'ять років назад, коли вона тільки з'явилася на світ божий, наче згодом нічого не робилося, а по-друге, не виключає і колись забракований варіант, ніби за ним не виносилося ніякого вердикту.

— Тодішні депутати зійшлися на егоїзмі, — каже В. Павлов. — Нам тут нехай не димить, не курить. Метал для прокатних станів возитиметься з Кривого Рога або Маріуполя... А питали, чи там люди згодні?

І головне міркування Василя Олексійовича: чому упереджено думати, наче технічно неможливо спорудити домни та конвертери, які не забруднюватимуть середовище? Скільки ми, мовляв, будуватимемо для себе сяктак? Або варто скористатися послугами Заходу. В. Павлов, зрештою, очолював делегацію, котра побувала в Австрії, ознайомилася з фірмою «ФЕСТ-Альпіне», що спеціалізується й на пилогазовловлювачах, утилізаторах відходів, пропонує цікаві ідеї...

Можна погоджуватися, можна й заперечувати, але... Але все, окрім послуг інофірм, уже аналізувалося, зважувалося п'ять років тому.

Тепер «пошуки істини», по суті, продовжено, відновлено. Адже далеко не всі народні депутати голосували за «необачне» рішення. Приміром, депутат В. Гончар — сам робітник-металург, але іншого, трубопрокатного заводу — має власну, досить оригінальну концепцію модернізації та переоснащення загалом усієї металургійної галузі в республіці, коли виграють і криворіжці, і маріупольці, і дніпропетровці. У нього не довільні міркування, а вельми обгрунтовані. Нещодавно Володимир Петрович за рахунок власної відпустки побував у Білорусії, де працює металургійний комплекс, побудований за участю і фірми «ФЕСТ-Альпіне». Повернувся геть розчарований. Точніше, при думці, що Петровка мусить відмовитися від домен.

То тим паче хочеться запитати: з якої ж речі вдруге затіяно «сварку»? Знову скликати «симпозіуми», експертів? У мене складається враження, що це не нові депутати збираються, а ті ж, що і п'ять років тому, але — через незадовільну «успішність» — залишені на «повторне скликання», щоб «проходити пройдене».

Насправді тут, як мені здається, і розгадка ситуації. Останнє рішення міськради, його скасування обласною — це аж ніяк не випадково. Як і повернення до проблеми на рівні п'ятирічної давності. Бо рішення, прийняте п'ять років тому, залишилося невиконаним.

Дніпропетровці, витративши достоту зусиль, енергії (і коштів), нічого не добилися. Мінчормет став у позу: не хочете по-нашому, не буде й по-вашому. Фінансів, обладнання? Дзуськи! І... п'ять років поспіль старезні печі закопчували середовище, посипали місто курявою й попелом, труїли людей. Тепер мінчорметівці у Москві ще й зловтішаються: не послухалися нас — ковтаєте досі дим...

Даруйте, але ж наполягалося реконструювати за екологічно бездоганним варіантом?

Щойно обласна Рада оголосила Дніпропетровщину зоною екологічного лиха. Та чи зможуть ще щось наші депутати вдіяти, крім проголошення біди? Навряд чи, якщо своєї влади нарешті не застосують. Бо мені чомусь здається, що і несподіване міськрадівське рішення прийняте було не стільки від аргументів необхідності переглянути колишнє, скільки аби... Обачно мати змогу поступитися «невблаганному» галузевому «повелителю».

То, якщо на те пішло, це народний депутат В. Павлов скористався прислів'ям «або пан, або пропав». Маючи на увазі під словом «пан» єдиного і повноправного господаря на своїй землі. А що означає «пропав», пояснювати, гадаю, зайве.

Микола НЕЧИПОРЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».
Дніпропетровськ.

Фото Олекси ВАЩЕНКА.

Наталя ДЗЮБЕНКО

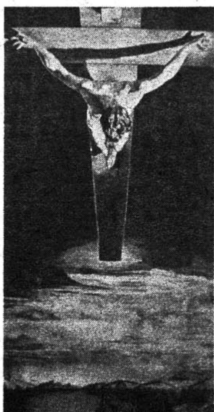
«ДО ПИТАННЯ ПРО ВЛАДУ...»

Ох, якби все було так просто: засів за історичні хроніки, вивчив загальні моделі, процеси, напрямки, зробив відповідні висновки і — еврика! — нарешті відкрив, знайшов, розв'язав це прокляте питання нашої історії, головне питання нашого сьогодення. Вчитися на чужих помилках далебі простіше.

Або так: дочекався натхнення і на кінчику пера зробив поетичну рекомендацію — куди ж нам іти далі?

Я ж усе частіше думаю, що історія не учить, а мучить нас несподіваними, незбагненними своїми закрутами. Я заглядаю в темну воду часу в одній надії збагнути, що ж все-таки залежить в цьому світі від тебе, від мене, від усіх нас...

Автор.

ВОСКРЕСІННЯ

Він, кажуть, воскреснув,
І, мабуть, се правда.
Хтось чув, а хтось бачив
небесну порфіру.

...Це просто ескіз
До питання про владу.
Чи ж, може таки,
До питання про віру?

Двадцяте століття
Пливе в катакомби.
Кому тут молитись?
Безумствує стронцій.

Ми діти не бога —
Водневої бомби,
Ми діти холодного
мертвого
Сонця.

Чого вже боятись?
Тумани осінні,
Мов хижі примари

Останнього суду.
...Але пригадаймо: тому
воскресіння,
Що спершу Христос
Розіп'явся за люде...

* * *

Ах, за столами...
ах, за чарками...
ах, люди!
Воістину трагічна глухота.
Свята наївність — Клавдія
Прокуда,
Яка колись просила
і за Христа.

Яка хотіла хід подій
порушить,
Безбожних літ кривавий
перекат,
Ото й просила
милості у мужа,

Бо то був муж.
І звався він Пілат.
І було так.
І нині так.
І прісно...
Хоча й відкриті істини
знаки.
Що просить жінка —
хоче Бог.
Та, звісно,
Послухають
і зроблять навпаки...

СТАТИСТИ

Статисти грали короля — натхненно, вперто.
Гриміли оплески. Гонили яро вал.
Крутилась платівка, з якої пісню стерто.
Мільйони нас творили п'єдестал

Для короля.
Як били наші бубни!
Яка смачна варилася лапша!
І були медом вимазані губи,

І дьогтем перечорнена душа.
Мільйони нас — загублених у часі,
Покручених од раболіпних поз.
Ми називались так прекрасно — маси,
Ми — королівських телепнів обоз.

Хто в почті, хто позаду, але миром,
Згадайте, люди!
З піснею, без сліз
Тягнули до різницької сокири
Ми навіть рідну землю на заріз.

Ми королям збирали десятину,
Ловили кожне слово ізгори.
В нас все було для щастя!
Для людини!

Коли спливали кров'ю табори.
Творили сфінкса власними руками,
І від чуми розвихрених пожеж
Горіла наша мова, наша пам'ять.

І все-таки...
І все-таки...
І все ж
Ми кажемо — не бачили...
не знали...

Та й зрештою: хіба ми щось могли?
Ми грали короля.
І ми програли.
Тепер і не згадаємо коли,

Вже обрій затягнули чорним зашморгом
І зрадили дідівським мозолям,
Та як знамена оддали ми наші,
Святі знамена — голим королям?..

НЕРОН

І визубрить роль, і убити божественну матір...
Інакше не влада, а просто нікчемний тягар.
Прикрашено сцену у божевільнім театрі,
Вистава почалась, призначено вихід на завтра.
Підносить правицю й рида перед натовпом цар.

Пливе корабель. На кормі осяйна Агриппіна,
На хижих зап'ястях дзвенять золоті обручі.
Він вже імператор, але він іще на колінах,
Притихла гальорка, де збилась од ляку країна,
Піднесли артисти свої бутафорські мечі.

А потім до ніг покладуть всемогутню царицю,
І хвиля отруйна залиє рокований трон.
За ким шкодувати? Змія потайлива! Блудниця!
Йому ж аплодує священна і вічна столиця,
І милості сипле великий і щедрий Нерон.

Комедія долі... Заплатять за «біс» і за захват.
О! Натовп гуде, ощасливлений зріти і чуть.
І товпляться в черзі на паперть, видовища, плахи
Блискучі патриції і горопахи.
Заглавної ролі безсмертна кривавиться суть.

Вже Рим відпалає. Могили... могили... могили...
А він іще грає на тому найвищім кону.
У дії останній, звичайно, Нерона убили,
Та потім комедію сотні разів повторили.
...Глядач все підносить за місце в театрі ціну.

ЗОЛОТА ГРАМОТА

Упали корогви. І бунчуки схилились.
України розтерзана душа
Одплакала, але не одмолила.
На Соловки повезли Калниша.
Вже кінський храп розноситься над степом,
Скарби убогі запхано в торби,
Холодна ніч вкриває чорним крепом
Козацькі нерозважливі чуби.
Остання ніч... І слави і неслави.
Гуде гіркий розпачливий вертеп.
Підеш наліво чи підеш направо —
Цариця-мати пише, як мете,
Цариця-хвойда скаже, як одріже,
Залізом, шомполами і дубцем.
...На дранім возі в сивім бездоріжжі
Отаман із обвугленим лицем.
Поволеньки зникає у тумані
Козацьких лав обірване крило.
Не наздогнати. Падають останні.
І їх нема. «Нема і не було».
Цариця-цяця рученьки обмиє
І строчить знов сіятельні слова,
Що в світі є султани і батиї,
А козаків, звичайно ж, не бува.
Розбійники! Злочинці! Душогуби!
Сестра — горілка. Матінка— петля.
Історія таких сіром не любить,
Не те що ця задрипанка-земля.
У відповідь регочуть запорожці,
Сукається тонка сурова нить.
У тому божевільному потоці
Ще можна би було їх зупинить.
Вони відносять золотий папірус.
Слова живлющі. Сонячна печать...
Щоби збагнути, треба в них повірити,
Щоби повірити, потрібно знать.
Бо що то є? Яка болюча рана
До цих доріг нас знову привела?
Читаємо послання до султана,
А от до себе — грамота мала.

ТІНЬ КАЛІГУЛИ

То скільки вони перетерплять?
І винесуть душі поснулі?
Із крові, тортурів, із смерті,
Із праху встає Калігула.

Під знаком грузинського бога
На тих ощасливлених зирка,
Яким простягнулась дорога
В щасливе майбутнє... Бутирки.

За ними зачиняться брами,
По них — ані звуку, ні сліду,
У хвилях червоних містерій
Нова пропливає Колхіда.

Печатки, паради і марші,
І голови, голови, голо...
Лиш нари, кістки і параші,
І кров'ю вгодований Молох.

Він знає, що було, що буде,
Він дух, і отець наш, і право.
А люди? Ну, що таке люди?
Коли розквітає держава.

Що люди? І так йому тісно.
І сіється, сіється жито.
І хліб є, й до хліба, і пісня,
Пропущена ним через сито.

Трима він історію вперто
Під чорним всевидящим дулом.
«Вони й не таке перетерплять»,—
Сміється старий Калігула.

Бо що таке смерть для тирана,
Як нею він землю засіє?
Це просто малесенька рана
Мільйонноголового змія.

* * *

Сон розуму народжує потвори...
Про що се я? Проекція Далі?
Я ж думаю: а що тоді історія,
І що життя людини взагалі?

Магічний круг замкнувся не сьогодні,
Сама зв'язала вуаликом тугим.
Мене спиняли: там вгорі безодня,
Важка спадковість у приблизних рим.

Вони затягнуть у гірку пустелю,
Де тільки ти і ще — німі слова,
Досягнеш стелі, далі — інша стеля,
Пройдеш версту, одкриється верста.

Воно ж усе по кругу, по спіралі,
І всі ми винні, навіть без вини,
Бо наші анемічні пасторалі
Наблизили пришестя сатани.

Я ж вірила: за всі мої страждання,
За зречення од радощів пустих,
Я розв'яжу хоча б старі питання
І не складу, і не задам нових.

А що натомість? Вигоріла пустка,
Де навіть тіні тіней не бува.
На ложі велемудрого Прокруста,
На камені, мов камінь, голова.

Чекаю сну, мов збавлення од муки,
Чекаю слова, Господи, прости.
Звільнивши душу, пов'язала руки
Трагічністю людської самоти.

І все здається — не по собі мірку
Я підібрала... Але все ж, усе ж,
Ламає серце божевільна зірка
Пекельним зблиском болю і пожеж.

І я стаю у безвіконну раму,
І задивляюсь в небо. І німа —
Знаходжу камінь. І росту крізь камінь,
Отой, якого на Землі нема.

АГАСФЕР

Я був лиш чоботар. Такий собі... Звичайний.
І що мені було до тих небесних сфер?
Нікого не чіпав. А виявився крайнім.
Тепер моє ім'я прокляте — Агасфер.
Я був лиш чоловік не так щоби і грішний.
Любив свою жону. Хлебтав своє вино.
Потроху багатів. І з вигляду круглішав.
А що там в небесі? Хіба не все одно?
Нехай хтось розгорта зсупонені простори,
Але нехай моє залишиться мені.
...Поволі Він чвалав на ту пекельну гору,
Тягнув Свого хреста на зігнутій спині.
Чогось Він притуливсь до мої халабуди:
Вже ноги не ішли.
Зросилося чоло.
Я двері одчинив — довкруг знайомі люди.
І я Його прогнав, щоб сліду не було.
Здається, ще штовхнув і вилаявся круто.
...Ковзнула по лиці лиш усмішка бліда.
І сталося оте, чого не може бути:
Він смерть мою забрав до Страшного суда.
Я, може, пропустив іще якісь деталі...
Курився суховій, і гавкали хорти.
А Він собі пішов все далі... далі... далі...
А я побіг за Ним: убий мене! Прости!
Тепер я не живу, лише блукаю вперто,
Сновидою бреду поміж небесних сфер.
І що мені життя? І що мені безсмертя?
Коли моє ім'я прокляте — Агасфер.
Я бачу: Він іде, сухий, як деревина...
І як же я тоді спросоння не доп'яв?
Хіба ж я знав, що — Бог.
Я думав — то людина.
А то б воно нехай би трохи й постояв...

Футбол

ЇЇ НА БАЗАРІ НЕ КУПИШ...

У нинішньому сезоні перед очима болільників з'явилася практично оновлена команда динамівців Києва. Торік колектив залишила велика група «зірок», які підписали контракти із зарубіжними клубами. Їхні місця дісталися вчорашнім дублерам. Поїхав працювати до ОАЕ і наставник киян Валерій Лобановський. Отже, його приємникові Анатолієві Пузачу разом із помічниками доводиться створювати новий ігровий ансамбль. І справа це, повірте, нелегка і триватиме не день і не два. І футбольному колективові, і його прихильникам необхідно набратися терпіння. Першим треба працювати і вдосконалюватися, другим — вірити в найкращі часи.

На це найбільше наголошувалося під час нашої розмови з головним тренером ФК «Динамо» (Київ) Анатолієм ПУЗАЧЕМ.

— Отже, причини нестабільних виступів вашої команди ніби лежать на поверхні: брак досвіду, молодість гравців. А може існують й інші проблеми?

— Що й не кажи, її — стабільність — на базарі не придбаєш ні за які гроші. Наш склад не досяг ще потрібної зіграності. Багатьом бракує досвіду. Не можу сказати, що хлопці не виявляють бажання зіграти краще. Але їхні молоді організми отримують таке фізичне та нервове навантаження, що не здатні швидко відновитися. Бачу й те, що гравці навіть під час вдалих ігор демонструють тільки рух і фізичну готовність, і не більше.

— Я тут з вами не зовсім згоден. Адже були в нинішньому сезоні і яскраві поєдинки у київського «Динамо», за які воно дістало хорошу пресу. Приміром, з московськими одноклубниками...

— Той успіх прийшов до нас лише за рахунок хорошого на той момент функціонального стану. Але про стабільність, повторюю, поки, на жаль, й мови не можна вести. І це відбувається насамперед через те, що маємо куцу лавку запасних. Щоразу в матчах беруть участь тільки 11—13 гравців. Коли вони носяться, рухаються, то й результат є. За відсутності швидкостей і техніки не помітно.

— У вересні київські динамівці стартуватимуть у розіграші Кубка європейських чемпіонів. За існуючим положенням команда має право довкомплектуватися. Чи значить це, що в рядах киян з'являться новобранці?

— Це ми можемо зробити лише після завершення першого кола. Маємо на прикметі кількох футболістів, з якими ведуться переговори.

— Якщо не секрет, з яких ліг кандидати?

— То представники першої та другої ліг. Під час паузи постараємося перевірити їх у дії і лише тоді приймемо остаточне рішення. В усякому разі, існує нагальна потреба зміцнити колектив. В ідеалі у складі має бути 16—18 гравців. Тоді й з'явиться необхідна конкуренція. «Старожили» тоді сумлінніше ставитимуться до своїх обов'язків. А поки у декого з'вилося хибне відчуття незамінності.

— Є інформація, що в Києві знаходиться Валерій Лобановський. Чи мали консультації з ним?

— Валерій Васильович проводить частину відпустки в рідному місті. Зрозуміло, зустрічаємося з ним постійно. Йому сподобалася гра з московським «Динамо». Якби наша команда на кожний поєдинок настроювалася так само, як на гру з московськими одноклубниками, то була б претендентом на призове місце. Але потім, як відомо, був зрив у Ташкенті. Втім, вважаю, див не буває. За півроку створити боєздатний, мобільний колектив просто нереально.

— На початку сезону говорилося про те, що в середині травня Павло Яковенко зможе тренуватися в основній групі. Яка ситуація тепер?

— Павло нині знаходиться у Франції. Туди він виїхав на останню, можливо, медичну консультацію. Після неї можна буде говорити про його долю конкретно. Однак весь цей час Яковенко готувався за спеціальною програмою, складеною французьким професором.

— У зарубіжній пресі пройшла інформація, що, ніби, збирався повернутися до «Динамо» Олександр Заваров, який виступає в клубі «Нансі» (Франція)...

— Це звичайнісінький жарт.

— І останнє. Що б хотіли сказати вашим болільникам?

— Я розумію наших шанувальників, які звикли до того, що їхня команда постійно здобуває високі місця в чемпіонаті країни. Сьогодні ж гра «Динамо» і його турнірне становище поки не радують. Друзі команди повинні зрозуміти, що триває складний процес становлення. І треба зачекати кращих часів. Але і за таких умов сподіваємося на щиру підтримку трибун. Ми дуже вдячні тим, хто залишився з нами...

Бесіду вів Віктор БРАНИЦЬКИЙ.

На знімку: Анатолій Пузач (в середині) — на капітанському містку динамівців.

Фото Миколи БОЧКА.

Наша медицина бідна й «захарчована», надій на неї мало. Люди кидаються на пошуки всіляких див і чудес. Але див чомусь теж не густо. Що ж робити? Як захистити людей, особливо дітей, 80 відсотків яких уже й так уражені різними недугами? Над цим нині сушить голову не тільки міністр охорони здоров'я Ю. Спіженко, а й кожен з нас. А особливо — багатостраждальні матері.

Про це ж розмовляю з Миколою БОБРИШЕВИМ, керівником республіканського Валеоцентру, а простіше — центру здоров'я української асоціації «Рух за здоровий спосіб життя».

ШКОЛА САМОПОРЯТУНКУ

— Досить тішити себе ілюзіями, сподіванками на якісь чудеса, — каже Микола Архипович. — Треба нарешті збагнути: нас не порятує ніхто, крім нас самих. Ніхто не дасть, не поверне нам здоров'я. Його треба здобувати самому.

— Тобто кожен має оволодіти мистецтвом самопорятунку?

— Саме так. І порятувати нас може тільки рішуче повернення до здорового способу життя. Наша концепція, програма оздоровлення дає людині можливість швидко й результативно стимулювати могутні захисні сили свого організму, перемогти недуги.

— Що входить до програми здорового способу життя?

— Це — біг підтюпцем, гімнастичні вправи, цілорічне купання у природних водоймах (особливо цілюща вода з температурою нижче десяти градусів), природна, «сонячна» їжа і регулярні пости, або ж, по-сучасному,— оздоровче голодування.

Що ж, особистий досвід Миколи Архиповича дає йому моральне право стверджувати це. Сьогодні йому — понад сімдесят, а він худорлявий, стрункий, невтомний, працює щодня, без вихідних і відпусток, по 14—16 годин. На республіканському конкурсі «Здоров'я-89» він став одним з його призерів. Рівень імунітету виявився в нього такий, як у юнака.

Але до того, як він сам «створив» себе таким, Микола Архипович був нещасним, замученим хворобами чоловіком. Коли в 60-і роки переїхав до Києва, то мав уже цілий букет болячок, серед них — радикуліт, хронічний гепатит, гастрит, ішемічну хворобу серця, інсульт... Постійно «кочував» по лікарнях. А тут іще на роботі загострилися відносини з начальством, його буквально «виживали» з заводу, не гребуючи ніякими засобами. Зрештою, все закінчилося інфарктом. Довелося йти на пенсію. І тут Микола Архипович рішуче відмовився від лікарів і ліків. Незважаючи на опір медиків і рідних, вперто бігав, купався в зимовому Дніпрі, займався хатха-йогівською гімнастикою. Поступово позбувся радикуліту, простуд, зайвої ваги тощо. Але довго й уперто не хотіла відступати гіпертонія.

Нарешті, йому пощастило. Одна жінка-перекладачка порадила спробувати ще і лікувальне голодування. Свого часу з його допомогою Єлизавета Петрівна — так звали жінку — щасливо уникнула серйозної операції. Вона ознайомила Миколу Архиповича з методиками американських лікарів Брегга, Шелтона, нашого професора Ніколаєва, порадила книгу київського журналіста Чупруна. Його вразив особистий приклад Чупруна, який зумів сам себе врятувати від тяжких хвороб, і Брегга, який аж до глибокої старості зберіг молодечу силу й витривалість і загинув у 95 років, катаючись в океані на водних лижах (мужній спорт, доступний не кожному 30-літньому здорованеві).

І він одразу ж, повернувшись додому, відмовився, на подив рідним, від обіду та вечері і почав піст. Пив лише настій шипшини з глодом (по 30 штук тих і тих ягід на 2,5 л окропу). Спочатку боліла виразка 12-палої кишки, потім, заговівшись, перестала. Трохи непокоїло серце, але терпів. Через вісім днів почав виходити з посту, півтижня вживаючи соки з моркви, яблук, буряків, а ще півтижня — салати з цих же овочів та фруктів. (Це неухильне правило: скільки днів голодування, стільки ж — і виходити з нього).

І весь час — і поки постував, і потім — не переставав купатися в Дніпрі, бігав, робив вправи (особливо для хребта і дихальні). Це допомагало швидшому очищенню організму від шкідливих речовин, шлаків, хворих клітин, стимулювало імунний захист. Після посту відчув величезне полегшення. Більшість хвороб відступила. Але змучене недугами серце довелося «реконструювати» довше. Був потім ще не один піст (і серед них рекордний — аж тримісячний). І все це знову ж таки — разом з бігом, водою, вправами. І роботою в саду, в полі, на полуничних плантаціях.

І нарешті — переможний результат: 16 із 17 хвороб «здалися», відступили. Ну, ж, це було реальне, «рукотворне» диво. Окрилений успіхом, Микола Архипович захотів передати свій досвід іншим людям. Спочатку створив гурток здорового способу життя при ЖЕКу, потім почав читати лекції в Будинку вчених. А минулого року організував Валеоцентр.

— Миколо Архиповичу, от ви радите починати купатись у відкритих водоймах будь-якої пори року. Навіть узимку. А більшість посібників і настанов щодо загартування і, зокрема, «моржування», рекомендують готуватися до цього довго й поступово. Лише після тривалого загартування та численних консультацій з лікарями можна, мовляв, починати купатися в ополонці.

— Це не обов'язково. Тим паче, що іноді вже й часу на довготривалу підготовку просто нема — людині треба рятуватися, якомога швидше використати цілющі властивості зимової води. Втім, коли людина побігає, зробить вправи, їй уже не страшне короткочасне пірнання навіть у крижану воду, бо «вмикаються» додаткові захисні сили організму. До того ж, ослаблені люди у нас перед цим днем постують, і в них додатковий захист уже мобілізований зарані. Та й до зимової води людина звикає досить швидко. Втім, ви й самі вже, мабуть, дещо встигли побачити.

І справді, я навідувався сюди й зимової пори, мене приваблював високий дух справжнього, мужнього оптимізму, який панує тут, серед вихованців Миколи Архиповича. Бачив, як приходили новачки, придавлені недугами. І як несміливо оживали вони після «програмного» напучення Бобришева:

— Забудьте про свої хвороби. Запам'ятайте: ви прийшли сюди не лікуватись, а здобувати, нагромаджувати здоров'я.

А вже через якийсь тиждень-другий можна було бачити таку картину. Зимова річка скута кригою, громадиться торосами. Над нею гуляє вітер-сніговій, замітає поодинокі постаті рибалок, що сидять у кожухах і валянках над лунками. А біля самого берега в широкій темній ополонці... купаються люди. І вчорашні новачки вже сміливо й невимушено, мов улітку (втім, дехто з них навіть улітку боявся купатися), заходять у воду, пірнають з головою. Потім вибираються з ополонки й неквапливо простують до роздягальні. І не страшні їм уже ні морозний вітер, ані крига й сніг під босими ногами.

— Миколо Архиповичу, після чорнобильського вибуху у всіх у нас на язиці одне й те ж лихе слово — радіація. Отож, чи можна стверджувати, що здоровий спосіб життя дає людині захист від її згубного впливу?

— Ясна річ. Адже організм очищується від радіонуклідів так само, як і від інших шкідливих речовин. А наша система оздоровлення радикально активізує й пришвидшує цей процес. А підвищений з її допомогою імунітет озброює людину спроможністю протистояти як радіації, так і всім іншим теперішнім і грядущим лихам.

Микола Архипович називає прізвища (серед них, до речі, й лікарів), розповідає про різні випадки.

— Але, думаю, для вас найцікавішою може бути історія Ганни Даценко, котра за якісь півроку буквально вирвала з лабет хвороб не тільки себе, а й всю свою сім'ю з п'яти чоловік. Там у них якраз усі різного віку — від школярів до бабусі.

З Ганною Володимирівною, інструктором Валеоцентру, я вже знайомий. По-дівочому струнка, завжди спокійна, доброзичлива.

— Аню, — питаю напівжартома, — невже і ви колись були не такою, як тепер?

— А була, — всміхається Ганна Володимирівна. — Понад десять років я мучилася з квартирними проблемами, втратила за цей час усе здоров'я. Коли наша сім'я переїхала нарешті в нову квартиру, я в свої 37 років і зрості 164 сантиметри мала вагу 92 кілограми і цілу торбу хвороб: холецистит, коліт, поліартрит, ендометріоз, гайморит, фарингіт, хронічний отит, бронхіт, післяпологовий тромбофлебіт, запалення легень. Жахливо «стрибав» тиск.

А в цей час у мене на руках була крихітна щойнонароджена донька і дворічний син. Їх треба було годувати й доглядати, а до мене самої двічі на день доводилося викликати «швидку допомогу».

У наступні роки здоров'я не кращало, а погіршувалося. «Швидка» вже забирала мене і з роботи, і з базару, і з магазину. Місяцями лежала в лікарнях. Від знесилення й перевтоми хворіла вся сім'я. Жодна простуда, жодна грипозна епідемія не минали нас. Особливо дітей. Росли вони кволі, плаксиві. У Вадика постійно ангіни, бронхіти, зубні болі, алергія. У Світланки — те саме плюс іще кон'юнктивіт, сколіоз. Їй мали робити операцію. Я змушена була покинути роботу, бо стала непрацездатною. Вдома вже навіть не могла займатися хатніми справами. Здебільшого перебувала в ліжку, виснажена, замучена кровотечами. Загострилися стосунки з чоловіком. Зовсім замучилися діти, занедбали навчання, стали роздратовані, невпевнені в собі. За вікном вирує життя, а в моїй квартирі — хаос і морок. На ніч я брала під подушку дитячі фотографії і оплакувала їх з думками, що більше вже не побачу своїх любимих діток.

І ось одного разу (було це в листопаді 1989 року) лежала я в постелі в похмурій безнадії — і раптом почула по радіо передачу про Бобришева. Вразило мене, що цей літній чоловік зумів побороти понад півтора десятка хвороб, сам себе оздоровив без допомоги лікарів. А я, набагато молодша, так швидко здалася, так легко перемагає мене антижиття...

Я вмовила дітей, і ми пішли в Будинок учених, де тоді Бобришев вів заняття в школі здорового способу життя. Затамувавши подих, слухали, як Микола Архипович емоційно і яскраво розкриває закони природи, пробуджує до повнокровного життя. І ми стали жити по-новому. Почали бігати. Довелося вставати раніше.

Ще сонним дітям надівала шкарпетки, взувала кеди, потім за руки — і надвір. Спочатку — невеличкі дистанції пробігали, потім поступово збільшували. Опісля — під холодний душ. Ойкання, веселий вереск.

Далі почали купатися в річці. Пам'ятаю, як у січні 1990 року вперше зайшла в крижану воду. Ішла і думала: чи вистачить духу? Адже ж і влітку не купалася, боялася води. Дув вітер, по воді пливли крижинки. Набравшись нарешті хоробрості, я ввійшла у воду, відштовхнула велику крижину й пірнула з головою. Я відчула полегшення, це одразу вселило надію. Назавтра я вже поїхала купатися з дітьми. Думала, боятимуться, але вони охоче пішли за мною у воду.

Ми змінили харчування. На столі запанували овочеві і фруктові соки, салати, горох, квасоля, горіхи, каші, мед, настої з лікарських трав.

Чоловік спочатку кепкував з нас: мовляв, дурницями займаєтесь. Але потім, побачивши, як швидко відновлюється в усіх здоров'я, теж приєднався до нас.

Моя мати довго спостерігала за нами. Спершу дуже переживала, що діти відмовляються від ковбаси, намагалася непомітно підсунути її в шкільні портфелі. Але діти поверталися зі школи й віддавали ковбасу коту. Бабуся обурювалася: «Ковбасу — коту, а дітям — кропиву! Якась ти дурнувата мати». Та коли вона побачила, що через півроку я вже забула про свої хвороби, коли побачила, як буквально розцвіли діти, почали добре вчитися, добре спати і встигати все робити — то нарешті здалася — теж перейшла до здорового способу життя.

А у серпні минулого року на День фізкультурника наша сім'я навіть брала участь у змаганнях. Я тоді була на великому посту (35 днів). Наша сім'я завоювала перше місце в бігу на 100 метрів і на 5 кілометрів, була нагороджена дипломом I ступеня.

Зараз я працюю асистентом у Валеоцентрі. Допомагаю людям, які до нас приходять, опановувати здоровий спосіб життя. Радію, коли до них повертається здоров'я, загоюються виразки шлунка, розсмоктуються міоми, зоб, ліпоми, зникають остеохондроз, ревматизм, гіпертонія тощо. І потрібнішої, плодотворнішої роботи для себе не уявляю.

Вячеслав МАЛЕЦЬ.

ГОЛОС УКРАЇНИ

Газета Верховної Ради Української РСР

Головний редактор
Сергій ПРАВДЕНКО

Редколегія:
Олександр БІЛИК
заступник головного редактора
Анатолій ГОРЛОВ
заступник головного редактора
Олександр ЄМЕЛЬЯНОВ
член-кореспондент АН УРСР
Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ
Леонід САМОЙЛЕНКО
заступник головного редактора
Борис СИДОРЕНКО
заступник головного редактора
Анатолій СОЛОНСЬКИЙ
Віталій СУДДЯ
відповідальний секретар

НАД НОМЕРОМ ПРАЦЮВАЛИ:
Заступник головного редактора — Борис Сидоренко.
Чергові редактори — Володимир Скачко, Марина Дятлова.
Автори макета — Анатолій Мироничев, Євген Українець.
Випусковий — Олексій Бондаренко.
Оформлення — Володимир Кисельов.
Коректори: Тамара Баштаник, Наталія Власик, Людмила Морозова, Людмила Несена, Антоніна Сильверстова, Любов Станечич, Людмила Терещук.
Верстальники: Тетяна Белюк, Алла Буднікова, Марія Солодюк, Ольга Яценко, Сергій Скаженюк.
Лінотипісти: Віктор Процун, Раїса Гринюк.

Комбінат друку видавництва «Радянська Україна» 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50.
Індекс 60955.
Тираж 166.300.
Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.
Зам. 03150991.